

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет географії, туризму та історії
Кафедра туризму та економіки

«Допущено до захисту»
В.о. завідувача кафедри
_____ Остапчук І. О.
« _____ » _____ 2023 р.

Реєстраційний № _____
« _____ » _____ 2023 р.

**АНАЛІЗ ДОСВІДУ ЧЕХІЇ З РЕГЕНЕРАЦІЇ ВИРОБНИЧИХ ОБ'ЄКТІВ
ДЛЯ ПОТРЕБ ТУРИЗМУ**

Кваліфікаційна робота студентки
групи ТУР-19
(шифр групи)

ступінь вищої освіти бакалавр
спеціальності 242 Туризм

Недбай Ксенії Ігорівни

Керівник к.г.н., доцент,

Остапчук І.О.

Оцінка:

Національна шкала _____

Шкала ECTS ____ Кількість балів ____

Голова ЕК _____

(підпис) (прізвище, ініціали)

Члени ЕК

(підпис) (прізвище, ініціали)

(підпис) (прізвище, ініціали)

(підпис) (прізвище, ініціали)

(підпис) (прізвище, ініціали)

ЗАПЕВНЕННЯ

Я, Недбай Ксенія Ігорівна, розумію і підтримую політику Криворізького державного педагогічного університету з академічної доброчесності. Запевняю, що ця кваліфікаційна робота виконана самостійно, не містить академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації. Я не надавав і не одержував недозволену допомогу під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають покликання на відповідне джерело.

Із чинним Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату в роботах здобувачів вищої освіти Криворізького державного педагогічного університету ознайомлений. Чітко усвідомлюю, що в разі виявлення у кваліфікаційній роботі порушення академічної доброчесності робота не допускається до захисту або оцінюється незадовільно.

ЗМІСТ

ЗАПЕВНЕННЯ.....	2
ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РЕГЕНЕРАЦІЇ	
ВИРОБНИЧИХ ОБ’ЄКТІВ.....	6
1.1. Аналіз термінології.....	6
1.2. Регенерація виробничих об’єктів, її напрями та специфіка.....	13
1.3. Основні напрями використання виробничих об’єктів для потреб туризму.....	18
РОЗДІЛ 2. ДОСВІД ЧЕХІЇ ЩОДО РЕГЕНЕРАЦІЇ	
ВИРОБНИЧИХ ОБ’ЄКТІВ.....	33
2.1. Гірничі об’єкти Чехії та особливості їх використання в туризмі.....	34
2.2. Фабрично-заводські об’єкти Чехії та специфіка їх залучення в туристичну діяльність.....	39
2.3. Рекомендації з використання регенерованих виробничих об’єктів Чехії в туристичній сфері України.....	44
РОЗДІЛ 3. РОЗРОБКА ТУРУ ВИРОБНИЧОЇ ТЕМАТИКИ	
ДО ЧЕХІЇ.....	50
3.1. Розробка авторського туру регенерованими виробничими об’єктами Чехії.....	50
3.1.1. Характеристика маршруту.....	50
3.1.2. Транспортне забезпечення.....	54
3.1.3. Організація розміщення та харчування туристів.....	57
3.1.4. Екскурсійні об’єкти.....	59
3.2. Економічне обґрунтування авторського туру.....	64
ВИСНОВКИ.....	69
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	73
ДОДАТКИ.....	76

ВСТУП

Одним із напрямків розвитку туризму є використання різноманітних історичних, культурних та промислових об'єктів як туристичних атракцій. У багатьох країнах світу панує тенденція до реставрації та реконструкції виробничих об'єктів, що перестали використовуватися в промисловості, з метою їх перетворення на туристичні об'єкти.

Чехія - країна з багатою культурною спадщиною та знаменитими історичними пам'ятками, які приваблюють туристів з усього світу. Проте, Чехія є і прикладом країни, яка зосереджується на розвитку туризму із використанням відновлених виробничих об'єктів. У цій країні було реалізовано багато проектів з реконструкції та перетворення старих фабрик, заводів та інших виробничих об'єктів у готелі, музеї, галереї та інші туристичні об'єкти.

Аналізуючи досвід Чехії з регенерації виробничих об'єктів для потреб туризму, можна виокремити кілька ключових факторів, що сприяли їх успішному перетворенню на туристичні об'єкти. Серед них - підтримка держави, наявність розвиненої інфраструктури та високої якості послуг, а також здатність керівництва місцевих територій до інновацій та змін.

Мета: здійснити аналіз досвіду Чехії з регенерації виробничих об'єктів для потреб туризму.

Завданнями є:

- 1) проаналізувати теоретичні основи регенерації виробничих об'єктів для потреб туризму;
- 2) дослідити туристичні проекти Чехії, що були успішно здійснені на базі регенованих гірничих та фабрично-заводських об'єктів;
- 3) розробити рекомендації щодо використання досвіду Чехії в регенерації виробничих об'єктів для потреб туризму в Україні;
- 4) розробити та економічно обґрунтувати авторський тур регенованими виробничими об'єктами Чехії.

Об'єкт дослідження: регеновані виробничі об'єкти Чехії.

Предмет дослідження: аналіз досвіду Чехії з регенерації виробничих об'єктів для потреб туризму через вивчення практик з перетворення промислових об'єктів на туристичні атракції.

Методи дослідження:

- Генетичний – для з'ясування сутності явища «регенерація»;
- Аналітичний метод - для аналізу проєктів та програм з регенерації виробничих об'єктів Чехії для потреб туризму.
- Порівняльний метод - для порівняння досвіду Чехії з регенерації виробничих об'єктів для потреб туризму з досвідом України.
- Проєктні – при укладанні програми туру регенованими виробничими об'єктами Чехії.
- Економічні методи - для визначення економічної ефективності програм регенерації виробничих об'єктів для потреб туризму в Чехії та їх впливу на розвиток туризму в країні.

Практичне значення одержаних результатів: Отримані результати можуть бути використані для покращення існуючих методів відновлення виробничих об'єктів і залучення їх до туристичної сфери. Зокрема, в Україні, це послугує створенню оптимальних умов для регенерації виробничих об'єктів, зможе допомогти у підвищенні якості та швидкості реконструкції виробничих об'єктів, посприє зростанню туристичного потоку та його рівномірному розподілу по території країни, посприє диверсифікації економіки та створенню додаткових робочих місць.

Крім того, отримані результати можуть бути використані для формування нових підходів до регенерації виробничих об'єктів для потреб туризму, які враховуватимуть потреби сучасного ринку.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків і викладена на 78 сторінках.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РЕГЕНЕРАЦІЇ ВИРОБНИЧИХ ОБ'ЄКТІВ

1.1. Аналіз термінології

У різних джерелах інформації фахівці в галузі регенерації і перетворення виробничих об'єктів використовують декілька термінів близьких до досліджуваного поняття, тому вважаємо за доцільне проаналізувати їх (див. табл. 1.1).

Регенерація виробничих об'єктів - це процес відновлення та покращення фізичного, функціонального, екологічного та естетичного стану існуючих виробничих об'єктів з метою підвищення їх ефективності, конкурентоспроможності та збільшення терміну їх експлуатації.

Термін «регенерація» походить від латинського слова «regeneratio», що означає відновлення, відродження. У контексті виробничих об'єктів, регенерація може включати в себе такі процеси, як реконструкція, реставрація, модернізація та реабілітація.

Регенерація виробничих об'єктів є важливим елементом сталого розвитку промисловості та економіки в цілому, оскільки дозволяє ефективніше використовувати існуючі ресурси, зменшує витрати на будівництво нових об'єктів та сприяє збереженню історичного та культурного спадщини [1, 3].

Регенерація виробничих об'єктів є процесом відновлення та удосконалення промислових територій, споруд та систем, які втратили свою функціональність або мають неефективне використання. Цей процес може здійснюватися з метою збільшення економічної діяльності, підвищення рівня життя населення, поліпшення екологічної ситуації та розвитку туризму. В цілому, регенерація виробничих об'єктів в туристичній діяльності може мати

значний вплив на економіку регіону, збереження культурної спадщини та підвищення туристичного потенціалу.

Оновлення – це процес внесення змін в щось існуюче з метою покращення, удосконалення або виправлення помилок. Оновлення можуть бути запроваджені з різних причин, щодо регенерації виробничих об'єктів, то тут відбувається підвищення продуктивності, вдосконалення функціоналу, забезпечення сумісності з іншими системами, отже цей процес включений в процес регенерації.

Реконструкція - це процес відновлення чого-небудь, зокрема будівлі, споруди, історичного пам'ятника або інфраструктури, з метою поліпшення їх функціональності, естетичного вдосконалення та збереження для майбутніх поколінь. Реконструкція може включати роботи з реставрації, зміни архітектурного оформлення або перепланування приміщень з метою поліпшення їх використання. Реконструкція може бути необхідною внаслідок структурного зносу, відновлення пошкоджень в результаті природних катастроф або людської діяльності, або ж відбуватися як планова процедура для оновлення застарілих будівель або інфраструктури. Реконструкція як і оновлення теж є складовою процесу регенерації.

Реставрація - це процес відновлення чого-небудь, зокрема художніх творів, будівель, історичних пам'яток та інших об'єктів культурної спадщини, з метою збереження їх для нащадків та збереження оригінального вигляду та стану. Реставрація має на меті не тільки відновити об'єкт, а й зберегти його для майбутніх поколінь, відновити його історичну та культурну цінність, а також відновити його естетичну привабливість. Реставрація може бути досить складним та часомірним процесом, який вимагає спеціальних знань, досвіду та технологічного обладнання. Виконання робіт з реставрації часто регулюється законодавством, технічними стандартами та етичними принципами, щоб забезпечити високий рівень виконання та збереження оригінального вигляду та стану об'єкта. Реставрація може бути складовою

процесу регенерації виробничих об'єктів у випадку необхідності збереження функціоналу цього об'єкту, або віднесення його до об'єктів спадщини.

Реновація - це процес оновлення, відновлення та модернізації існуючих об'єктів, з метою покращення їх функціональності, енерго ефективності, естетичного вигляду та загальної цінності. Реновація може включати такі роботи як заміна вікон, дверей та систем опалення, модернізація електрики, сантехніки та інших комунікаційних систем, оновлення фасаду, ремонт даху, заміна підлоги та інших поверхонь, а також зміни у плануванні приміщень.

Реновація може вимагати значних витрат та часу, але вона дозволяє покращити якість життя мешканців та користувачів об'єкту, підвищити енерго ефективність та знизити витрати на утримання. Реновація може виконуватися як внаслідок потреби у відновленні старих будівель та споруд, так і з метою модернізації існуючої інфраструктури та відповіді на зміни вимог та потреб користувачів. Виконання робіт з реновації часто пов'язане з відповідними дозвільними процедурами та технічними стандартами. Реновація теж виступає складовою регенеративних процесів [1, 3].

Таблиця 1.1

Терміни, що застосовуються в сфері регенерації виробничих об'єктів

Термін	Значення
Регенерація	Відновлення та покращення фізичного, функціонального, екологічного та естетичного стану існуючих об'єктів з метою підвищення їх ефективності, конкурентоспроможності та збільшення терміну їх експлуатації
Оновлення	Процес змін у відповідності до сучасних вимог та тенденцій.
Реконструкція	Процес перебудови або модифікації існуючого об'єкту.
Реставрація	Процес відновлення стану архітектурного або мистецького об'єкту.
Реновація	Процес оновлення, відновлення та модернізації існуючих об'єктів.

Отже, хоча всі ці терміни відображають процес змін, що відбуваються в об'єктах, вони означають різні процеси, однак більшість цих процесів зазвичай є складовою регенерації виробничих об'єктів.

Основні принципи регенерації виробничих об'єктів включають:

1. *Відновлення та збереження історичного значення об'єкта* є важливим елементом регенерації виробничих об'єктів для потреб туризму.

2. *Збереження та вдосконалення архітектурного дизайну та ландшафту* є важливим елементом регенерації виробничих об'єктів для потреб туризму. Це означає, що при відновленні старих фабрик, заводів та інших промислових об'єктів потрібно зберігати їх оригінальний архітектурний стиль та елементи. Це може включати відновлення старих вікон, дверей, фасадів та інших деталей, які роблять будівлю унікальною та цікавою для туристів.

Крім того, важливо зберегти та відновити прилеглі ландшафтні елементи, такі як парки, сквери, дерева та кущі. Це допоможе створити затишну та привабливу атмосферу для туристів, які хочуть насолоджуватись не тільки архітектурою, але й природним середовищем.

3. *Використання старих матеріалів та технологій відновлення* є ще одним способом регенерації виробничих об'єктів в Чехії. Це передбачає використання традиційних матеріалів та технологій відновлення, які допомагають зберегти аутентичність та історичну цінність будівель.

Також, використання старих технологій відновлення дозволяє зменшити вплив будівельних робіт на довкілля та зберегти ресурси, так як вони часто вимагають менше енергії та матеріалів, ніж сучасні технології.

Отже, використання старих матеріалів та технологій відновлення є важливим елементом регенерації виробничих об'єктів в Чехії, який дозволяє зберегти їх історичну цінність та допомагає зменшити вплив будівельних робіт на довкілля.

4. *Впровадження сучасних технологій та інновацій для покращення функціональності та комфорту об'єкта.* Наприклад, в Чехії регенеровані

фабрики та заводи зазвичай використовуються як сучасні технопарки, що сприяє розвитку нових технологій та створенню робочих місць [4].

Також використання сучасних технологій дозволяє зберегти енергію та зменшити вплив об'єкта на навколишнє середовище. Наприклад, відновлені заводи та фабрики можуть бути обладнані сонячними панелями та вітрогенераторами для забезпечення енергією.

Отже, використання сучасних технологій та інновацій є важливим аспектом регенерації виробничих об'єктів, який може покращити їх функціональність та комфорт для користувачів, а також зменшити вплив на навколишнє середовище та забезпечити енергоефективність.

5. *Враховання потреб та бажань туристів* є важливим елементом в процесі регенерації виробничих об'єктів для потреб туризму. Успішні проекти відновлення виробничих об'єктів часто враховують потреби та бажання туристів, що дозволяє створити привабливі туристичні об'єкти, які привертають більше відвідувачів. Наприклад, в Чехії було відновлено багато замків та палаців для потреб туризму, але не всі вони мають однаковий успіх. Успішні проекти враховують потреби та бажання туристів, включаючи створення туристичних маршрутів, організацію екскурсій, наявність ресторанів та готелів в районі, який оточує об'єкт, та інше.

Враховання потреб та бажань туристів допомагає забезпечити популярність туристичного об'єкту та підвищити ефективність його використання. Також це може допомогти залучити більше інвесторів та спонсорів, які зацікавлені в успішному розвитку туристичного об'єкту.

6. *Взаємодія з місцевими жителями та бізнес-спільнотою для забезпечення сталого розвитку регіону.* У процесі відновлення та розвитку об'єктів, необхідно враховувати потреби місцевого населення, залучати їх до проекту, розглядати їхні інтереси та думки щодо майбутнього використання цих об'єктів.

Також важливо співпрацювати з бізнес-спільнотою, залучати її до інвестицій в проекти та підтримувати бізнес-інтереси в регіоні. Це може

стимулювати економічний розвиток регіону та створювати нові робочі місця. Крім того, взаємодія з місцевими жителями та бізнес-спільнотою допомагає забезпечити сталість розвитку, оскільки проекти розробляються з урахуванням потреб та бажань місцевого населення, що забезпечує їхню підтримку та відповідність інтересам регіону у майбутньому [4].

Для ефективної регенерації виробничих об'єктів потрібно провести поетапне дослідження:

1. Аналіз потенціалу об'єкту.
2. Визначення цілей та завдань регенерації.
3. Розробка дизайну та планування.
4. Фінансування та пошук інвесторів.
5. Реалізація проекту.
6. Маркетингові дослідження та просування об'єкта.

Регенерація виробничих об'єктів може мати багато позитивних наслідків для регіону та його мешканців. Наприклад, відновлення старих та занедбаних фабрик або заводів може привести до збільшення числа робочих місць та підвищення економічної активності в регіоні. Крім того, розбудова нових туристичних маршрутів на базі відновлених об'єктів може залучити нових туристів та збільшити дохід місцевої громади.

Регенерація також може мати значний екологічний вплив, оскільки реконструкція старих виробничих об'єктів зазвичай вимагає значних зусиль з метою енергоефективності та використання екологічно чистих матеріалів. Це може призвести до зниження викидів шкідливих речовин у повітря та воду та покращення якості довкілля.

Таким чином, регенерація виробничих об'єктів може бути важливим кроком у розвитку регіону та підвищенні якості життя мешканців.

Країни Європи, в тому числі Чехія, вже успішно реалізують програми регенерації виробничих об'єктів для потреб туризму. Одним з яскравих прикладів є місто Прага, де було проведено широкомасштабну програму відновлення старовинних будівель, міста і парків, що дозволило збільшити

кількість туристів, заробляти більше коштів та зробити місто більш комфортним для мешканців і гостей [7].

У Чехії є багато прикладів успішної регенерації виробничих об'єктів для потреб туризму. Один з таких прикладів - це бувша міська водонапірна вежа в Празі, яка була перетворена на готель. Ця вежа була побудована в 15 столітті і використовувалася для забезпечення водопостачання міста. Протягом багатьох років вона була покинута і занедбана, але в 2000 році вона була придбана інвесторами, які вирішили перетворити її на готель. В результаті була збережена історична спадщина міста та створені нові робочі місця та розширено туристичні можливості.

Ще один приклад - це військова фортеця Терезін, яка була використана як концтабір під час Другої світової війни. Після війни фортеця була покинута та занедбана. Однак у 1990-х роках її було відновлено та перетворено на музей та культурний центр. Сьогодні вона є популярним туристичним об'єктом та символом надії і волі народу.

Інший приклад - це міський парк в ЧешськихБудевіцах, який був відновлений на місці колишнього виробничого заводу. Цей парк став популярним місцем для відпочинку та розваг у місті.

Ці приклади показують, як регенерація виробничих об'єктів може створювати нові можливості для розвитку туризму, культури та економіки в цілому [7].

Таким чином, досвід Чехії з регенерації виробничих об'єктів для потреб туризму може бути корисним для розвитку туристичної галузі і підвищення якості життя мешканців регіонів в Україні. Реалізація подібної програми може сприяти не тільки залученню інвестицій, але і створенню нових робочих місць, збільшенню обсягів виробництва і підвищенню конкурентоспроможності регіону в цілому.

Регенерація виробничих об'єктів може мати екологічні переваги, оскільки замість будівництва нових споруд, можна використовувати вже існуючі приміщення та пристосовувати їх до потреб туризму. Це зменшує

негативний вплив на навколишнє середовище, а також сприяє збереженню історичної та культурної спадщини регіону. Окрім того регенеровані об'єкти зазвичай розташовані у не туристичних регіонах, що посприяє розпорошенню туристичних потоків і сталому туризму.

Для успішної регенерації виробничих об'єктів для потреб туризму необхідна комплексна стратегія, яка має враховувати потенціал об'єкту, його історію, розташування та інші фактори. До такої стратегії можуть входити реконструкція та модернізація будівлі, створення туристичного продукту, просування об'єкту на ринку туризму та інші заходи.

1.2. Регенерація виробничих об'єктів, її напрями та специфіка

Напрями регенерації виробничих об'єктів можуть бути різними, в залежності від конкретних потреб та можливостей, і це не завжди процес їх залучення до туристичної сфери, деякі регенеровані об'єкти продовжують виконувати свої виробничі функції. Найпоширенішими напрямками регенерації є:

1. *Створення музеїв* – відновлення та реконструкція історичних будівель та об'єктів з метою їхнього збереження та використання як музейних приміщень для експозицій, виставок та культурних заходів.

Музеї є важливою частиною культурної та освітньої сфери, оскільки вони надають можливість відвідувачам познайомитися з історією, культурою та науковими досягненнями.

Музеї можуть бути спеціалізованими на різних тематиках, таких як мистецтво, історія, наука, техніка, природа, антропологія, етнографія та інше. Вони можуть мати статичні та тимчасові експозиції, які змінюються залежно від тематики та потреб відвідувачів. Музейні колекції можуть включати артефакти, мистецькі твори, наукові зразки, фотографії, документи, аудіовізуальні матеріали та інше.

Крім того, музеї є важливими з точки зору збереження та вивчення культурної спадщини та історії. Вони допомагають зберегти та реставрувати історичні будівлі та об'єкти, зберігають та досліджують колекції та артефакти, проводять дослідження та наукові конференції. Таким чином, музеї є важливими для збереження та передачі інформації про минуле та важливі події в історії людства [12, 13].

2. *Створення культурно-мистецьких центрів* - це один із напрямів регенерації виробничих об'єктів, який полягає в перетворенні старих промислових приміщень на простори для творчості та культурних подій.

Цей підхід має декілька переваг. По-перше, він дозволяє зберегти історичну цінність об'єкту, зберігаючи його архітектурну та історичну спадщину. По-друге, це дає можливість створювати простори для творчості та розвитку мистецтва, допомагаючи створювати нові можливості для художників, ремісників та інших культурних діячів. По-третє, культурно-мистецькі центри можуть стати важливим елементом розвитку туризму та привабливості міста, залучаючи до нього туристів та мистецьких колекціонерів.

У культурно-мистецьких центрах можуть розташовуватись художні галереї, виставкові зали, креативні студії, музичні театри, майстерні та інші простори для творчості. Зазвичай такі центри використовують старі промислові будівлі, зберігаючи їхню історичну забудову та додатково оновлюючи їх для відповідності сучасним вимогам.

3. *Формування туристичних центрів* - можуть бути створені на базі старих заводів, фабрик, мануфактур та інших виробничих приміщень, які втратили своє первісне призначення. Відновлення та адаптація таких об'єктів для створення туристичних центрів має на меті збереження історичної спадщини та привернення уваги туристів. Такі центри можуть включати в себе музеї, виставкові зони, майстер-класи, туристичні інформаційні центри та інші об'єкти, які дозволяють ознайомитися з історією та культурою регіону.

4. *Створення житлових комплексів* - напрям регенерації виробничих об'єктів, який може бути корисним для покращення якості життя мешканців регіону. Цей процес передбачає відновлення та перетворення виробничих зон в нові житлові простори, які відповідають потребам сучасного міського життя. Одним з прикладів може бути перетворення старого заводу чи фабрики в місце проживання, яке може включати в себе не лише житло, а й комерційні приміщення, які забезпечують мешканців різноманітними послугами та можливостями для розваг та відпочинку. Також можуть бути встановлені нові зони зеленого відпочинку, місця для спорту та інші інфраструктурні об'єкти.

Важливим аспектом є збереження історичної архітектури та індустриальної спадщини в процесі регенерації виробничих зон. Для цього можуть використовуватися різні технології та методи відновлення та реставрації.

За допомогою регенерації виробничих зон на території міст може бути досягнуто не лише відновлення промислового досвіду, а й створення нових просторів для життя та відпочинку.

5. *Створення бізнес-центрів* - відновлення виробничих зон для розміщення офісів та інших комерційних приміщень може бути важливим напрямом регенерації виробничих об'єктів. Це може бути зокрема корисно для забезпечення розвитку бізнесу та підвищення економічної активності в регіоні.

Під час відновлення виробничих об'єктів для створення бізнес-центрів, важливо забезпечити потрібний рівень комфорту для користувачів приміщень, включаючи сучасні інженерні системи, освітлення та інші зручності. Крім того, важливо врахувати потреби бізнес-спільноти та забезпечити наявність відповідних інфраструктурних засобів, таких як парковки, ресторани, магазини тощо [12, 13].

Відновлення виробничих зон для бізнес-центрів може також забезпечувати екологічні переваги, оскільки використання існуючих будівель

може запобігти будівництву нових та тим самим зменшити вплив на довкілля. Крім того, регенерація виробничих зон може забезпечувати збереження історичної та культурної спадщини регіону, що є важливим для збереження його унікальності та привабливості для інвесторів та туристів.

б. *Створення спортивних та розважальних центрів, що* включає в себе відновлення та перетворення виробничих приміщень в простори для спортивних ігор, фітнесу, танців, театральних вистав та інших розважальних заходів.

Відновлення виробничих зон для створення спортивних та розважальних центрів може забезпечити не тільки збільшення туристичного потенціалу регіону, але й підвищення якості життя місцевого населення, створення робочих місць та підтримку здорового способу життя.

Регенерація виробничих об'єктів має свою специфіку, оскільки ці об'єкти зазвичай мають історичну та культурну цінність, а також мають особливості свого функціонального та технічного стану. Відновлення таких об'єктів потребує спеціалізованої експертизи та підходу.

Одна з особливостей регенерації виробничих об'єктів полягає в тому, що часто необхідно зберегти та відновити історичну архітектуру та стиль будівель. Це може бути складним завданням, оскільки потрібно знайти баланс між збереженням історичного вигляду будівлі та використанням сучасних матеріалів та технологій [20].

Також регенерація виробничих об'єктів вимагає врахування особливостей їх функціонального та технічного стану. Часто такі об'єкти вимагають заміни комунікаційних мереж, покращення системи опалення та вентиляції, а також виконання робіт зі зміцнення та реставрації конструкцій.

Крім того, відновлення виробничих об'єктів потребує уваги до екологічних аспектів, таких як зменшення викидів відходів та енергоефективність. З цією метою можуть застосовуватися сучасні технології та матеріали.

Важливо враховувати потреби та бажання місцевих жителів та бізнес-спільноти, оскільки регенерація виробничих об'єктів може вплинути на життя та розвиток регіону в цілому. Також можуть бути проведені дослідження ринку та аналіз конкурентної ситуації, щоб визначити оптимальну стратегію відновлення та використання виробничих об'єктів.

Для регенерації виробничих об'єктів також важливо використовувати старі матеріали та технології, які використовувалися для будівництва оригінального об'єкту. Це може допомогти зберегти історичну та культурну спадщину та надати відновленим об'єктам оригінальний вигляд [23].

Проте, також важливо використовувати сучасні технології та інновації для покращення функціональності та комфорту об'єкта. Наприклад, встановлення системи кондиціонування повітря, оновлення електромережі та водопостачання, реконструкція внутрішнього простору та інше.

Загалом, регенерація виробничих об'єктів є складним та багатограним процесом, який потребує експертизи та планування на кожному етапі. Він може бути виконаний з різних причин, таких як збереження історичної та культурної спадщини, створення нових робочих місць, збільшення потенціалу туризму та інше.

Регенерація виробничих об'єктів може бути важливою складовою сталого розвитку регіону. Замість будівництва нових будівель, яке може призвести до руйнування природних ресурсів та порушення екологічної рівноваги, можна використати існуючі будівлі, що відповідають вимогам стандартів енергоефективності та екологічної безпеки [22].

Регенерація виробничих об'єктів може допомогти відродити історичну та культурну спадщину регіону, зберегти його ідентичність та збагатити туристичний потенціал. Реконструйовані виробничі приміщення можуть стати просторами для культурно-мистецьких центрів, музеїв та інших культурних закладів.

Зокрема, регенерація виробничих зон може забезпечити нові можливості для розвитку малих та середніх підприємств, що може збільшити

кількість робочих місць та збільшити економічний розвиток регіону. Також, регенерація виробничих об'єктів може сприяти розвитку інфраструктури та підвищенню якості життя місцевих жителів, забезпечуючи нові місця для роботи, відпочинку та розваг. Отже, регенерація виробничих об'єктів може мати позитивний вплив на розвиток регіону з екологічної, культурної, економічної та соціальної точок зору.

1.3. Основні напрями використання виробничих об'єктів для потреб туризму

Регенеровані виробничі об'єкти можуть представляти значний інтерес для туризму, їх використання в туризмі може мати кілька напрямів:

МУЗЕЇ

Одним з прикладів використання виробничих об'єктів для потреб туризму (зокрема культурно-історичного) є створення музеїв різної тематичної направленості, однак тематика таких музеїв, як правило, збігається зі специфікою самого виробничого об'єкту. В Чехії, яскравим прикладом такої регенерації є - **Музей «Moravská tkalcovna» в Штребському-Пльзені**, який може бути місцем для проведення конференцій та інших подій. В цьому музеї можна ознайомитися із відновленими ткацькими виробничими цехами, що дозволяє зануритися у світ традиційного чеського текстильного виробництва.

Зал зустрічей у музеї може вмістити до 50 осіб, а також є можливість проводити заходи в інших приміщеннях музею. У музеї є кав'ярня, де можна відпочити та насолодитися кавою або іншими напоями. Організатори конференцій можуть використовувати обладнання звукової та проекційної техніки, а також можуть замовити обід або кейтеринг для учасників події.

Таким чином, музей "Moravská tkalcovna" є не тільки цікавим туристичним об'єктом, але і може служити як чудове місце для проведення різних заходів, включаючи конференції [5].

Ще один приклад використання виробничих об'єктів в Чехії – **«Линдершаммер» (Lindershammer) - це колишній млин та теслярська майстерня, розташовані в окрузі Пльзень в Чехії.** Це унікальний об'єкт, який був відновлений та перетворений на **музей ремесел**. Тут відвідувачі можуть ознайомитися з традиційними ремеслами та звичаями, які були популярні у Чехії в минулому. Також на території "Линдершаммера" є конференц-зали, які можуть бути використані для проведення різноманітних заходів, таких як семінари, тренінги, ділові зустрічі, корпоративні заходи та інші.

Музей "Линдершаммер" знаходиться в невеликому селі поблизу міста Пльзень, у західній частині Чехії. Цей історичний об'єкт був відновлений та відкритий для відвідувачів у 2009 році. Музей розташований на території колишнього млина та теслярської майстерні, які були побудовані в 18 столітті.

У музеї "Линдершаммер" відвідувачі можуть ознайомитися з різними ремеслами, які були поширені в Чехії у минулому, такими як теслярство, ковальство, млинарство, гончарство та інші. Тут можна побачити старовинні інструменти та обладнання, які використовували майстри для своєї роботи. Крім того, у музеї регулярно проводять майстер-класи, на яких відвідувачі можуть навчитися різним ремеслам.

Музей "Линдершаммер" є частиною мережі музеїв "Чеська технічна пам'ять", яка зберігає та популяризує технічну спадщину Чехії. У музеї працює кафе та магазин сувенірів, де можна придбати різноманітні продукти, зроблені за традиційними технологіями ремесел.

Отже, створення музеїв на основі виробничих об'єктів є одним із найдоцільніших напрямів їх залучення в сферу туризму, оскільки з одного боку виробничий об'єкт регенрують, але зберігають його сутність, з іншого боку – дають йому друге життя, наповнюють новим функціоналом [5].

ТУРИСТИЧНІ ЦЕНТРИ З АКТИВНОГО / ЕКСТРЕМАЛЬНОГО / СПОРТИВНОГО ТУРИЗМУ

В Європейських країнах давно популярними стали активні види туризму, і ресурсом для розвитку даного виду туризму є не лише природні ландшафти, але й техногенні. Часто на такий ресурс перетворюються регенеровані виробничі об'єкти, оскільки зазвичай являють собою високі споруди різного характеру, де можна створити прекрасну базу для екстремальних розваг.

Один з прикладів використання виробничих об'єктів для активного туризму в Чехії - **Червона вежа** (Červená věž) у місті Ческе-Будейовіце - це історичний об'єкт, який датується XV століттям. Вежа служила як пожежна вежа, що контролювала пожежі в місті, і була частиною міської оборонної системи. У 2001 році вона була придбана місцевим інвестором, який започаткував проект її регенерації та перетворення на туристичну атракцію.

Регенерацію проводили місцеві організації та компанії з досвідом відновлення історичних будівель. Метою проекту було відродження історичної пам'ятки та збереження її для наступних поколінь.

Знесення вежі не було варіантом, оскільки вона має велику історичну та культурну цінність, що є важливим для місцевої та національної спадщини.

У 2014 році Червона вежа була реконструйована і перетворена на центр активного туризму. На території вежі було обладнано різноманітні спортивні майданчики та траси, де туристи можуть спробувати на собі різноманітні екстремальні види спорту.

Серед них є майданчик для скелелазіння з різними рівнями складності, батут для стрибків, залізна дорога для дітей, де вони можуть проїхатися в вагончику, та з орбінговий майданчик, де можна спробувати на собі їзду у величезному надувному шарі.

Це місце є привабливим для любителів активного відпочинку та екстремальних видів спорту, а також для сімей з дітьми, які шукають розваги

та розвиток. Червона вежа пропонує безліч цікавих активностей для всіх вікових груп, а також можливість насолоджуватися вражаючим видом на місто з висоти [6].

«**Dolní Vítkovice**»- це унікальний комплекс на площі більше 100 гектарів, що розташований на території колишнього вугільного копалини та металургійного заводу в Оставі, що знаходиться в Східній Чехії. Район перетворився на одне з найцікавіших місць Чехії завдяки вдалій реконструкції, під час якої збережені історичні будівлі, водосховища та громадські простори.

Він був заснований у 19 столітті та працював протягом багатьох десятиліть, проте у 1998 році виробництво було припинено, і об'єкти були залишені без діяльності.

Замість того, щоб знести комплекс, влада міста Острава вирішила звернутися до ідеї регенерації об'єктів. Це стало можливим завдяки ентузіазму та зусиллям громадських організацій та ініціативних груп, які працювали над збереженням історичної спадщини комплексу та перетворення його на музейно-промисловий комплекс та центр культури.

Проект регенерації "Dolní Vítkovice" розпочався у 2002 році та тривав більше 10 років. У рамках проекту були відновлені та збережені численні історичні будівлі та споруди комплексу, зокрема коксохімічна фабрика, високі печі, вентиляційні шахти та інші.

Сьогодні «Dolní Vítkovice» є важливим туристичним та культурним центром Чехії, цей район також пропонує різноманітні мистецькі та культурні заходи, а також спортивні активності, такі як катання на лижах, катання на велосипеді та біг на льоду. Крім того, відвідувачі можуть відвідати музеї, кінотеатри та концертні зали, які розташовані на території комплексу.

Загалом, Dolní Vítkovice - це унікальний туристичний центр, який надає можливість побачити історію виробництва та насолодитися культурним та активним відпочинком [5].

Бубни-Затори (Bubny-Zátory) - це новий район у Празі, який розташований на території колишнього залізничного вузла. Нещодавно ця територія була перетворена на розважально-культурний комплекс, який має на меті створити нове місце для активного життя та відпочинку жителів міста.

Регенерацією території займалася компанія Sekyra Group, яка взяла на себе відповідальність за проектування та реалізацію реконструкції. Метою регенерації було створити нову зону, де б жителі могли відпочити, проводити час з друзями та сім'єю, а також проводити культурні заходи.

На території комплексу розташовано багато закладів розважального характеру: кафе, ресторани, бари, магазини, а також танцювальний зал та кінотеатр. Крім того, на території комплексу проводяться різноманітні культурні та розважальні заходи: концерти, фестивалі, виставки, спортивні змагання тощо. Також є місце для відпочинку та спорту - парк з велосипедними доріжками та тренажерами на відкритому повітрі.

Сьогодні Бубни-Затори - це приваблива туристична визначна точка, яка пропонує багато можливостей для відпочинку та розваг.

Район Бубни-Затори також відомий своєю архітектурою, особливо сучасними будівлями зі скляними фасадами. Тут можна знайти багато ресторанів, кафе та магазинів зі смачними стравами та різноманітними товарами [6].

"Hnědývrch" знаходиться в північній частині Чехії, у гірських регіонах Крушногірських гір, неподалік від міста Йоахімсталь. Цей туристичний центр розташований на території колишньої шахти, яка була закрита у 1990-х роках. Метою регенерації "Hnědývrch" було перетворити колишню шахтну територію на сучасний туристичний центр, де люди можуть займатися різними видами активного відпочинку, такими як фрірайд, скелелазіння, спелеологія та інші.

Зараз "Hnědývrch" - це популярний туристичний центр, де туристи можуть займатися різними видами спорту та відпочинку на природі. У

"Hnědý vrch" можна займатися фрірайдом - катанням на лижах або сноуборді в гірських карах, які не мають обмежень на трасах. Також доступні інші види спорту, такі як скелелазіння, спелеологія та велоспорт. У цьому районі є багато гірських стежок та маршрутів, де можна знайти відповідне виклик для себе.

Крім спортивних активностей, у "Hnědý vrch" є багато культурних заходів, виставок та концертів. Також варто відвідати музей шахтарства, щоб дізнатися більше про історію гірничої промисловості в Чехії. У цьому туристичному центрі є багато можливостей для цікавого та активного відпочинку в горах [14].

«**Zlatá stoka**» - це туристичний центр, розташований в гірському регіоні на заході Чехії, на території колишнього рудника, де видобували золото. Цей виробничий об'єкт був покинутий після закриття шахти в 1962 році, але пізніше був регенерований для використання в різних цілях.

З метою регенерації "Zlatá stoka" було створено проект з відновлення території і її природи, що було успішно завершено в 2000 році. Досягнення цієї мети сприяло розвитку туризму в регіоні, зокрема активного відпочинку, такого як фрірайд, катання на лижах та сноубордах, спелеології та інших видів спорту.

Сьогодні "Zlatá stoka" приваблює багато туристів з усього світу, які приїжджають сюди, щоб насолоджуватися красою гірської природи та займатися активним відпочинком. Для цього тут обладнані лижні траси, спортивні майданчики та маршрути для спелеотуризму.

Центр пропонує катання на лижах та сноубордах на трасах різної складності, які розташовані на висоті від 760 до 910 метрів. Також можна скелелазити на природних скелях, які знаходяться на території цього туристичного центру. Це місце також є популярним серед спелеологів, які можуть досліджувати шахти та печери, що залишилися від колишнього рудника [6].

Крім того, на території "Zlatá stoka" є ресторани та кафе, де можна скуштувати страви чеської кухні, а також знайти сувеніри та подарунки в магазинах. Також можна забронювати проживання в одному з готелів або будиночків для відпочинку на території туристичного центру.

Загалом, "Zlatá stoka" є ідеальним місцем для любителів екстремального туризму, які шукають незабутні враження та активний відпочинок в природному середовищі.

Jizera Mountains (Гірський хребет Їзера) - це північно-східний хребет Судетських гір, що простягається на півночі Чехії та південному заході Польщі. Туристичний центр "Jizera Mountains" розташований на території чеської частини гірського хребта Їзера.

Ця колишня текстильна фабрика, яка була побудована в кінці 19 століття і працювала до середини 20 століття.

Регенерацію території розпочали в 90-х роках минулого століття з метою створення туристичного центру та збереження історичної спадщини. Проект був виконаний за участю Чесько-Німецького фонду майбутнього та різних німецьких і чеських організацій.

Цей регіон є одним з найпопулярніших туристичних напрямків в Чехії, завдяки своїм прекрасним гірським пейзажам, диким лісам, гірським потокам та водоспадам. Туристи можуть займатися різними видами спорту та відпочинку на природі, зокрема катанням на лижах та сноубордах, велосипедними турами, гірським туризмом, скелелазінням, сплавами на каное та іншими видами активного відпочинку.

Туристичний центр "Jizera Mountains" базується на колишньому виробничому об'єкті, який використовувався для виробництва скла. Сьогодні цей комплекс перетворився на сучасний туристичний центр з готелями, кафе та ресторанами, саунами та басейнами. Він пропонує різноманітні види розваг та послуг для туристів, що бажають активного відпочинку на природі.

Таким чином, регенерація виробничих об'єктів в Чехії може мати позитивний вплив на туризм, зокрема на розвиток туристичних центрів з

активного, екстремального та спортивного туризму. Це може створити нові можливості для подорожей та активного відпочинку, залучити більше туристів та сприяти розвитку регіональної економіки [14].

ГОТЕЛІ

Регеновані виробничі об'єкти можуть стати чудовим закладом розміщення, - і це ще один шлях їх використання в туризмі.

Один із прикладів використання виробничих об'єктів для рекреаційного туризму в Чехії – **Hotel U Medvídků** (У Медвідків) знаходиться в історичному центрі Празі, поруч із знаменитим Карловим мостом та Пражським замком. Hotel U Medvídků є одним з найстаріших готелів у Празі. Він був заснований у 1466 році і довгий час служив як пивоварня та ресторан. У 2002 році готель було повністю зреконструйовано, а в 2006 році він був офіційно відкритий як готель з номерами та рестораном. Головною метою реконструкції було збереження історичного архітектурного стилю готелю, а також модернізація його інфраструктури та зручностей для гостей.

Готель пропонує комфортабельні номери різних категорій, які оформлені у традиційному чеському стилі з використанням природних матеріалів [14].

Одним з головних переваг готелю є його ресторан, де гості можуть скуштувати страви чеської кухні, а також спеціально виготовлене пиво, яке варять безпосередньо на місці. Крім того, у готелі є власна пивна крамниця, де можна придбати різні сорти пива та сувеніри.

Особливістю Hotel U Medvídků є його історія та архітектура. Готель розташований у відновленому середньовічному пивоварному комплексі, який діє з 1434 року і має багату історію. У минулому пивоварня була місцем, де варили пиво для імператорського двору та для місцевих мешканців. Сьогодні комплекс був відновлений та перетворений на готель з усіма сучасними зручностями, але зберіг свої старовинні елементи, такі як старовинна кам'яна стіна, великі дерев'яні бочки та інші деталі, які надають готелю особливої атмосфери.

Hotel U Medvídků – це відмінне місце для тих, хто хоче насолодитися аутентичними чеськими враженнями, скуштувати смачне пиво та насолодитися красою старовинної Праги.

Hotel Salvator – готель розташований в історичному центрі Празі, на території колишньої пекарні. Будинок, де зараз розміщений готель Salvator у Празі, має довгу історію. Він був побудований у XVIII столітті як резиденція для місцевих благородних осіб. У 1898 році будівля була перероблена на готель і названа "Hotel Zlatá Praha". Після Другої світової війни готель був націоналізований і перейменований на "Hotel Salvator".

У 1990-х роках готель був повністю зреконструйований. Реставраційні роботи відбувалися з дотриманням історичного вигляду будівлі, але з додаванням сучасного обладнання та комфорту. Метою регенерації було повернення готелю до його колишнього блиску, з метою привернення туристів та подорожуючих [21].

Salvator в Празі був повністю відновлений у 2019 році, і тепер пропонує гостям 38 номерів, які оформлені в класичному стилі з використанням природних матеріалів. У номерах можна знайти зручні ліжка, дерев'яні меблі, телевізор з плоским екраном та безкоштовний Wi-Fi.

Особливою рисою готелю є збереження оригінальних елементів інтер'єру, таких як ковани двері та гранітні сходи, що додає особливого шарму. У готелі також є ресторан, де пропонуються страви чеської кухні, а також бар, де можна насолоджуватися коктейлями та іншими напоями.

Локація готелю Salvator також є його перевагою - він розташований в історичному центрі Празі, у пішохідній доступності від популярних туристичних визначних місць, таких як площа Вацлава та пам'ятка ЮНЕСКО - Карлів міст. Також поруч з готелем є станції міського транспорту, що дозволяє легко дістатися до інших частин міста.

Готель Miss Sophie's - розташований в регенерованому будинку, де колись була швейна фабрика, у центрі Праги, в історичному районі Нове Місто. Будинок, в якому знаходиться готель, був побудований у 19 столітті і

реконструйований в 2004 році. Він зберіг оригінальну архітектуру, але був перетворений на сучасний готель з комфортабельними номерами.

Готель має 16 номерів різних категорій, від одномісних до сімейних, і кожен номер має свій унікальний дизайн і атмосферу. Усі номери обладнані сучасними зручностями, такими як кондиціонери, телевізори з плоским екраном, сейфи, холодильники та безкоштовний Wi-Fi. Гості можуть скористатися послугами пральні та прасувальної, а також замовити сніданок в номер [21].

Готель Miss Sophie's пропонує своїм гостям персоналізований підхід до обслуговування та підтримує дружню атмосферу. Він також має затишну готельну лобі-бар, де гості можуть насолоджуватися напоями та закусками. Готель знаходиться у відмінному місці для поїздок до багатьох туристичних визначних місць, таких як Карлів міст, Національний музей та Опера.

Таким чином, Чехія успішно реалізує проекти з регенерації виробничих об'єктів, зокрема готелів. Це свідчить про те, що країна прагне розвиватись у напрямку туризму та гостинності, забезпечуючи комфортні умови для туристів та гостей країни.

РЕСТОРАНИ

Заклади харчування – невід’ємна складова туризму, а регенеровані виробничі об’єкти можуть стати основою для створення оригінальних кафе і ресторанів.

У згаданому вище **«Линдершаммері» є ресторан**, де можна скуштувати страви традиційної чеської кухні. Також для відвідувачів пропонують організацію майстер-класів з різних ремесел, таких як вишивка, гончарство, ткацтво та інші. Це дозволяє гостям не тільки побачити ремесла, але і самостійно спробувати свої сили у цих видів діяльності.

«Линдершаммер» також є популярним місцем для проведення святкувань та весіль. Його унікальна архітектура та розташування в живописному місці створює романтичну атмосферу та надає особливої аури святковим заходам [20].

В Чехії регенеровані об'єкти також використовують для створення закладів харчування. Один з прикладів - **Ресторан «LaFabrika»** розташований на території колишнього заводу на виробництво льоду, який був побудований на початку 20-го століття. Після того, як завод припинив свою роботу, його територію було перетворено на комерційний центр, а ресторан «LaFabrika» з'явився тут у 2005 році.

Ресторан «LaFabrika» пропонує гостям скуштувати страви чеської кухні, використовуючи свіжі місцеві інгредієнти. Однак, основною принадою ресторану є його пивоварня, де виготовляють власне пиво, яке можна скуштувати прямо на місці.

Крім смачної їжі та пива, ресторан «LaFabrika» пропонує своїм гостям незабутні враження від інтер'єру. Старі машини, механізми та інші елементи заводської атмосфери були збережені в оригінальному вигляді, тому відвідувачі можуть насолоджуватися аутентичними деталями історії цього місця під час свого відпочинку.

Ресторан є одним з прикладів того, як колишні виробничі об'єкти можуть бути перетворені на гастрономічні заклади, які стають привабливими для туристів, які хочуть скуштувати місцеві страви та випити аутентичного чеського пива в інтер'єрі збережених історичних об'єктів [15].

Ресторан «KozlovnaApropos» розташований у виробничому цеху пивоваренного заводу у місті Оломоуць на сході Чехії. Цей ресторан пропонує відвідувачам смачну їжу традиційної чеської кухні та пиво, яке варять прямо на місці. В цеху пивоваренного заводу збережено багато старовинних деталей і зовнішнього оформлення, що дозволяє поєднати унікальну атмосферу виробництва пива зі смачними стравами. Ресторан також пропонує екскурсії по заводу, під час яких відвідувачі можуть побачити процес виготовлення пива та дізнатися про історію цього заводу.

Ресторан «Černálabut'» знаходиться в історичному центрі міста Пардубіце в Чехії. Він розташований на території регенерованої фабрики, яка в минулому виготовляла засоби зв'язку та техніку зв'язку. Фабрика була

побудована в 1923 році, а після закриття у 1997 році була перетворена на сучасний ресторан [15].

У ресторані "Černálabuť" можна скуштувати страви чеської кухні, які приготовлюються з місцевих продуктів. Тут можна замовити такі страви, як традиційний чеський гуляш, качка на грилі, печена свинина, ягнятина, різні види салатів та закусок. Крім того, у ресторані пропонують вина та пиво місцевого виробництва, серед яких можна вибрати ті, які були виготовлені на місці колишньої фабрики.

Інтер'єр ресторану "Černálabuť" створює особливу атмосферу. На території ресторану зберігається багато елементів старої фабрики, наприклад, великі металеві баки та рухомі деталі зв'язку, які додають особливий колорит ресторану. Також у ресторані присутні штучні вогні та елементи світлової декорації, які створюють незабутню атмосферу.

У ресторані "Černálabuť" завжди приємна атмосфера та гостинний персонал. Це місце, яке варто відвідати, якщо ви шукаєте незабутні враження та хочете скуштувати традиційну чеську кухню у незвичайному та оригінальному інтер'єрі.

Ресторан "Lokál U Bílékuželky" знаходиться в історичному районі Празі, на вулиці Dlouhá, і є частиною регенованої пивоварні "Pivovarskýdům U Fleků". Ресторан має відкритий інтер'єр, де гості можуть насолоджуватися свіжоствареним пивом та традиційною чеською кухнею.

У меню ресторану "Lokál U Bílékuželky" є багато традиційних страв, таких як смажені сирки, смажені картопляні панчішки, гриби, колбаси та інші страви з м'яса, а також різноманітні салати та гарніри. Великий вибір пива, яке вариться прямо на місці, теж вражає: в ресторані є власні пивні ватри, де пиво зберігається в спеціальних бочках [15].

Інтер'єр ресторану "Lokál U Bílékuželky" також заслуговує уваги. Він зберігає оригінальну атмосферу пивоварні, з дерев'яними столами, старовинними ліхтарями та великими вікнами, що дозволяють

насолоджуватися краєвидом на вулицю. Ресторан є популярним місцем серед туристів, які шукають аутентичний чеський досвід.

На основі досліджень, можна зробити висновок, що регенерація виробничих об'єктів у Чехії, зокрема ресторанів, має позитивний вплив на економіку країни та забезпечує зростання туристичного руху.

ВИСТАВКОВІ ЦЕНТРИ

Виробничі об'єкти зазвичай являють собою досить просторі будівлі, що особливо зручно при їх регенерації на виставкові зали і центри.

«**Černá louka**» - є одним з найбільших виставкових центрів в Брно, який розташований у колишньому виробничому цеху. Цей цех був побудований в 1928 році, а пізніше він був регенерований і перетворений на сучасний виставковий центр.

Окрім виставкових заходів, тут також можна насолоджуватися чеською кухнею у **ресторані «Černá louka»**. Ресторан має широкий вибір страв, включаючи традиційні чеські страви, такі як гуляш і кнедли, а також багато інших страв європейської кухні. Крім того, він також славиться своїм великим асортиментом пива [18].

У "Černá louka" також проводяться кулінарні фестивалі, де відвідувачі можуть спробувати різноманітні страви з усього світу, які готуються на місці. Це дає можливість побачити, як готуються страви, та поспробувати їх свіжими з плити.

Загалом, ресторан "Černá louka" в Брно є прекрасним місцем для тих, хто цікавиться гастрономічним туризмом, а також для тих, хто шукає незвичайні та цікаві місця для їжі та відпочинку.

Виставковий центр «Велеславін» є одним з найбільших виставкових центрів у Празі. Він розташований на території колишньої заводської зони у районі Велеславін, поруч зі станцією метро "Надраемлі". Цей центр виставок та конгресів є частиною Празького виставкового центру, який є найбільшим виставковим комплексом у Чехії [20].

Виставковий центр "Велеславін" має площу понад 13 000 м² і складається з 5 виставкових павільйонів, в яких проводяться виставки різних тематик, включаючи промисловість, транспорт, будівництво, культуру та спорт. Крім того, у центрі є конференц-зали та інші приміщення для проведення семінарів та конференцій.

Виставковий центр "Велеславін" був відкритий в 1999 році на місці колишнього заводу "Прага-Велеславін". Його регенерація була проведена з метою перетворення занедбаної промислової зони на місце для проведення виставок та конференцій. Сьогодні виставковий центр "Велеславін" є важливим центром культурного та бізнесового життя міста і приваблює відвідувачів з усього світу.

Празький виставковий центр є одним з найбільших виставкових центрів в Європі, займаючи площу понад 105 гектарів. Він складається з 5 павільйонів та зовнішніх площ, що можуть бути використані для проведення заходів на відкритому повітрі [18].

Розбудова виставкового центру була розпочата в 1960-х роках на місці колишнього виробничого комплексу. Він був побудований з метою приваблення до Празі міжнародних виставок, які відповідали б міжнародним стандартам.

У 1991 році тут відбулася перша міжнародна виставка після падіння комуністичного режиму в Чехословаччині. З того часу Празький виставковий центр став місцем проведення різноманітних масштабних заходів, включаючи міжнародні виставки, конференції, виставки автомобілів та інші заходи.

У 2020 році через пандемію COVID-19 багато заходів були скасовані або перенесені в онлайн формат, однак виставковий центр продовжує працювати та приймати заходи в обмеженому форматі з дотриманням всіх необхідних безпекових заходів.

Отже, дослідження основних напрямів використання регеноерованих виробничих об'єктів в туризмі показує, що завдяки своїм специфічним рисам

виробничих просторів, дані об'єкти дуже добре наповнюються новим функціоналом і перетворюються на: музеї, виставкові центри, готелі, ресторани, центри активного відпочинку та екстремального туризму. Все це, засвідчує, що промислові об'єкти не обов'язково здатні виконувати суто виробничу функцію, поки не вичерпається ресурсна база; вони можуть стати «магнітами» для внутрішніх туристів, а за умови правильного маркетингового підходу – і для міжнародних, тим самим спричинити диверсифікацію місцевих економік, наповнення бюджету, створення робочих місць, стимулювання та розвиток місцевих громад. Досвід Чехії, в цьому розумінні, є позитивним, і за умов адаптації до українських реалій може стати прекрасною основою другого життя старих промислових міст.

РОЗДІЛ 2

ДОСВІД ЧЕХІЇ ЩОДО РЕГЕНЕРАЦІЇ ВИРОБНИЧИХ ОБ'ЄКТІВ

Чехія має багатий досвід у регенерації виробничих об'єктів для подальшого використання в різних сферах, зокрема в туризмі. Нижче наведено кілька прикладів успішної регенерації виробничих об'єктів у Чехії:

- Vnitroblok - колишній завод з виробництва текстильних виробів, що був регенерований у простір для творчості та культурних подій. Зараз тут знаходиться галерея, коворкінг та кафе.
- Žižkov Freight Railway Station - залізничний вокзал, який був закритий у 2002 році. Пізніше він був реконструйований та перетворений на простір для мистецтва, культурних заходів та туристичних подій.
- Vlněna – колишній текстильний завод, який був реконструйований у сучасний офісний центр з простором для творчих індустрій, коворкінгу та ресторану.
- Hrzan'sHouse – колишній шоколадний завод, який був реконструйований у готель та ресторан з екологічним спрямуванням.

Регенерація виробничих об'єктів є одним з найбільш важливих та перспективних напрямків розвитку міст та регіонів в умовах сучасної економіки. Вона дозволяє використовувати існуючу виробничу інфраструктуру та ресурси для нових цілей, таких як розвиток туризму, культури, спорту, освіти та інших сфер життєдіяльності [18].

В Чехії регенерація виробничих об'єктів вже давно стала важливим напрямком розвитку. Національна стратегія розвитку культурної спадщини Чехії на 2015-2020 роки визначає регенерацію промислових спадщин як один із пріоритетних напрямків діяльності. Уряд Чехії активно підтримує проекти регенерації, надаючи фінансову підтримку та інші види допомоги.

Чехія вже давно активно використовує регенерацію виробничих об'єктів для розвитку туризму. Наприклад, в Празі було відновлено старі

заводи і фабрики, які тепер функціонують як місця для проведення виставок та конференцій, мистецьких виставок та інших культурних подій [16].

Також багато фабрик та мануфактур перетворилися на музеї, де туристи можуть ознайомитися з історією промисловості та виробництва різних товарів. Наприклад, музей Skoda в Млада-Болеславі дозволяє відвідувачам побачити, як виготовляються автомобілі, а також познайомитися з історією бренду.

Крім того, багато з відновлених виробничих об'єктів стали місцями для проведення різноманітних культурних та спортивних заходів. Наприклад, в Празі було відновлено старий цукровий завод, який тепер використовується як простір для проведення фестивалів та концертів.

Загалом, регенерація виробничих об'єктів [16] стала важливим інструментом для розвитку туризму в Чехії, яка дозволяє зберегти культурну спадщину країни та створювати нові можливості для туристів.

2.1. Гірничі об'єкти Чехії та особливості їх використання в туризмі

Гірничі об'єкти в Чехії є важливим елементом культурного та історичного спадку країни. Вони включають шахти, рудники, гірничі музеї, а також різноманітні інженерні споруди та обладнання. Ці об'єкти відображають багатий гірничий минуле в Чехії та її розвиток в галузі гірництва, металургії та інших пов'язаних з ними сферах.

Використання гірничих об'єктів в туризмі Чехії є значущим елементом розвитку країни. Гірничі музеї та туристичні шахти пропонують відвідувачам унікальну можливість ознайомитись з історією гірничого виробництва та побачити устаткування та технології, які використовувалися в минулому. Деякі гірничі об'єкти перетворилися на тематичні парки, де можна провести час з користю, вивчивши історію та культуру країни [13].

Для розвитку гірничого туризму в Чехії можна виконувати наступні дії:

- Вивчення та збереження історичної спадщини гірничого промислу: важливо зберегти історичну спадщину та розробити програми, що допоможуть популяризувати та просувати культурно-історичний туризм, пов'язаний з гірничим промислом. Для цього необхідно досліджувати та реставрувати історичні об'єкти, музеї, виставки та маршрути.

- Розвиток нових технологій та інфраструктури: для забезпечення комфортного та безпечного відвідування гірничих об'єктів необхідно розвивати нові технології та покращувати інфраструктуру. Наприклад, створення спеціальних додатків, які допомагають відвідувачам зорієнтуватися в гірничій місцевості, будівництва нових туристичних об'єктів, покращення доріг та комунікацій.

- Продуктовий розвиток: для того, щоб залучати нових туристів, необхідно розробляти нові туристичні продукти, які відповідають сучасним тенденціям та потребам туристів. Наприклад, гірські велосипедні маршрути, пішохідні маршрути з використанням дронів, екскурсії до шахт та гірничих руїн.

- Маркетинг та просування: для того, щоб залучати більше туристів, необхідно ефективно просувати гірничий туризм в Чехії на зарубіжних ринках. Для цього можна використовувати різні маркетингові інструменти, такі як рекламу в соціальних мережах, створення веб-сайту або партнерство з туристичними агентами та туроператорами. Також важливо проводити різноманітні маркетингові заходи, такі як презентації на міжнародних туристичних виставках, організація прес-туру для журналістів, розсилка інформації про гірничий туризм потенційним клієнтам тощо [12].

Одним з найбільш відомих гірничих об'єктів Чехії є **Кутна Гора**, що розташована на півночі країни. Кутна Гора – це історичне місто в Чехії, яке стало багатим завдяки добуванню срібла в XIV столітті. Сьогодні це одне з найвідоміших туристичних місць в Чехії, яке приваблює людей з усього світу.

Один з найбільш вражаючих об'єктів в Кутній Горі – це Святокупольський костел і монастир, який був побудований у XVIII столітті. Костел має незвичайну архітектуру та вражаючий інтер'єр, який складається зі скла, металу та дерева.

Також у Кутній Горі можна відвідати гірничу шахту, яка відкрита для відвідувачів. Тут ви можете дізнатися про те, як добували срібло в середньовіччі, як працювали гірники та яка була гірнична техніка того часу.

Крім того, у Кутній Горі є музей гірничої техніки, де представлені різноманітні експонати, пов'язані з гірництвом та металургією, включаючи лебідки, канати, візки та іншу техніку. Музей є дуже цікавим місцем для відвідування, особливо для тих, хто цікавиться історією гірництва та технікою [7].

Іншим відомим гірничим об'єктом є **Яхімов**, що знаходиться в Західній Богемії. Яхімов - це один з найбільших відкритих рудників на південному заході Чехії, який був відкритий у 16 столітті. Рудник Яхімов має багату історію, пов'язану з видобутком різних металів, зокрема срібла, свинцю, цинку та міді.

Сьогодні відвідувачі можуть побачити відкритий рудник, де працюють гірники, відновлену шахтну техніку та унікальні зразки мінералів. Навіть якщо ви не зацікавлені в гірництві, відвідування Яхімова - це незабутній досвід.

Також у Яхімові є кілька гірничих музеїв, де можна ознайомитися з історією гірництва в регіоні, а також з виробництвом традиційних чеських горілок. Навіть якщо ви не зацікавлені в гірництві, відвідування гірничих музеїв - це гарний спосіб дізнатися більше про історію та культуру Чехії.

Яхімов знаходиться в західній частині Чехії, близько до кордону з Німеччиною. Це місце легко доступне на автомобілі або громадському транспорті [7].

У Чехії є багато прикладів успішного перетворення колишніх гірничих об'єктів на нові цікаві об'єкти туристичної інфраструктури. Одним з

найпопулярніших є парк «**Landek**» у місті Острава, розташований на території колишньої шахти. Це місце приваблює туристів своїми красивими видами, виставками та музеями, які розповідають про історію шахтарства та гірничої промисловості.

На території парку розміщується відкритий музей гірничої техніки, де відвідувачі можуть побачити різні гірничі машини та устаткування, такі як вагонетки, кранівки, шахтні ліфти та інші. Також у парку є музей шахтарської культури, де можна ознайомитися з традиціями та обрядами шахтарів, а також побачити їхнє спеціальне взуття, одяг та інструменти.

У парку також можна відвідати виставку, присвячену історії шахтарської роботи та технологій. Тут можна побачити різні експонати, включаючи карти, фотографії та інші артефакти.

Крім того, у парку "Landek" можна відвідати кімнату з динамічними ефектами, яка показує процес руйнування гірського породи. Також на території парку є красиві пішохідні маршрути та видовищна платформа з чудовим видом на місто Острава [14].

Інший приклад – «**Гірничий парк**» у місті Прибрам - це комплекс, який складається з декількох великих копалень та штолень, що збереглися з минулого, коли тут діяла гірнича промисловість. Відвідувачі можуть побачити відкриті копальні, де гірники видобували мідь та інші метали, і дізнатися більше про історію та техніку гірничої промисловості.

Тут також є музей, де виставлені експонати, пов'язані з гірництвом та виробництвом металевих виробів. Відвідувачі можуть ознайомитися з різними інструментами та машинами, які використовували гірники, а також побачити, які вироби виготовляли в колишньому гірничому комплексі.

Окрім того, тут є можливість здійснити екскурсію до вугільної шахти, де відвідувачі можуть побачити, як працювали гірники в минулому, як вони добували вугілля та інші корисні копалини. За допомогою професійних гідів відвідувачі дізнаються про труднощі та ризики, з якими стикалися гірники, а також про історію та культуру гірничого промислу в Чехії.

Загалом, "Гірничий парк" в Прибрамі є чудовим місцем для ознайомлення з історією та технікою гірничої промисловості в Чехії. Відвідувачі можуть побачити відкриті копальні, музей, вугільну шахту та багато іншого, що пов'язане з гірництвом та металургією [14].

Таблиця 2.1

Регеновані гірничі виробничі об'єкти Чехії (укладено автором).

Гірничий об'єкт	Мета регенерації	Час регенерації	Сучасний стан
Кутна Гора	Відновлення та збереження історичного гірничого комплексу	1992-1995, 2014-2019	Світова спадщина ЮНЕСКО, музей підвідкритим небом, туристична атракція
Яхімов	Реконструкція та реставрація історичних будівель та гірничих шахт	2000-2012, 2016-2019	Музей підвідкритим небом, туристична атракція
Landek	Відновлення та збереження історичного гірничого комплексу	2010-2014	Туристична атракція
Гірничий парк	Перетворення на природний парк та охорона ландшафту, де колись були гірничі шахти та робочі місця	2004-2006	Парк, в якому збережені старі шахтні будівлі та експозиції про гірництво та геологію

Ці приклади показують, як колишні промислові об'єкти можуть бути перетворені на нові за своїми функціями туристичні об'єкти, які приваблюють багатьох людей з усього світу

2.2. Фабрично-заводські об'єкти Чехії та специфіка їх залучення в туристичну діяльність

Фабрично-заводські об'єкти в Чехії представляють значну історичну, культурну та архітектурну цінність. Вони зберігають в собі спадщину індустріальної революції та розвитку промисловості в регіоні. Часто ці об'єкти стали нефункціональними та залишилися без використання, що дає можливість розглядати їх як потенційні об'єкти для розвитку туристичної індустрії.

Чехія була одним з провідних промислових центрів Середньої Європи протягом багатьох десятиліть, і внаслідок цього країна нараховує значну кількість фабрично-заводських об'єктів, які можуть бути зацікавлені для туристів.

Специфіка залучення таких об'єктів в туристичну діяльність полягає в перетворенні колишніх виробничих приміщень в музеї, галереї, ресторани та інші заклади, які можуть стати привабливими для відвідувачів. Наприклад, багато колишніх текстильних заводів Чехії були перетворені на музеї текстилю, де відвідувачі можуть ознайомитися з історією та технологією виробництва текстилю [21].

Окрім цього, деякі заводи перетворюють на промислові парки або тематичні комплекси, де можна відвідати виставки та музеї, а також взяти участь в майстер-класах та інших активностях, що пов'язані з історією виробництва на цьому заводі.

Проте, для того, щоб залучити туристів до фабрично-заводських об'єктів, необхідно забезпечити їм цікаву та інформативну експозицію, яка б відображала історію та культуру виробництва в цьому місці. Також важливо розвинути інфраструктуру, яка б забезпечувала комфортний відпочинок для відвідувачів, таку як ресторани, кафе та інші заклади харчування, магазини та інші сервіси.

Фабрично-заводські об'єкти в Чехії мають свою специфіку туристичного привабливості. Ці об'єкти, як правило, мають величезну історичну цінність та архітектурний стиль, що дозволяє відчувати атмосферу індустріального розвитку Чехії [21].

Багато з цих фабрик і заводів були засновані ще у XIX столітті, коли Чехія була частиною Австро-Угорської імперії. Тоді ж було створено велику кількість промислових комплексів, які зараз можна відвідати як турист.

Для залучення туристів, багато з цих заводів були реставровані і перетворені на музеї промислової культури, де можна побачити старовинне обладнання, дізнатися більше про історію промисловості в Чехії та насолодитися оригінальними архітектурними формами. Деякі з фабрик також використовуються як простори для проведення мистецьких та культурних заходів, таких як виставки, концерти та фестивалі.

Один з прикладів фабрично-заводських об'єктів в Чехії - **Карлштейнський завод**, що розташований в місті Карлштейн, є відомим промисловим пам'ятником Чехії. Завод був заснований у 1727 році, коли граф Франц Йозеф Кауніц, власник місцевого замку, заснував скляну мануфактуру на місці старої пивоварні. Протягом наступних століть завод постійно розвивався та модернізувався [17].

На сьогоднішній день Карлштейнський завод є музеєм, де відвідувачі можуть побачити експозиції про історію виробництва скла та кришталю. Музей включає колекцію скляних виробів з різних епох, від середньовіччя до сучасності, а також демонстрацію роботи різних майстерень, де відвідувачі можуть спостерігати за процесом виробництва скляних виробів. Також на території музею є майстерня, де відвідувачі можуть самі спробувати створити свій власний скляний виріб.

Карлштейнський завод є популярним місцем для туристів, оскільки це унікальний зразок історичної техніки, який зберігся від часів XVIII століття. Відвідувачі можуть не тільки побачити експозиції музею, але і спробувати

створити власний скляний виріб, що робить цей музей ще більш привабливим для відвідування.

Іншим прикладом є **фабрика «Továrna na stroje» в Брно** є одним з найбільш відомих промислових об'єктів Чехії. Заснована в 1919 році, вона швидко стала однією з провідних машинобудівних компаній Чехословаччини, що виробляла різноманітне устаткування для різних галузей промисловості [16].

Після другої світової війни фабрика стала головним виробником машин і технологічного устаткування в рамках країни. Завод продовжував розвиватися і виробляти нові продукти, такі як електронне устаткування, атомні реактори та інше.

Проте, після розпаду СРСР та зміни в економічній ситуації в країні, фабрика почала зазнавати складнощів і, нарешті, була закрита в 1992 році.

Незважаючи на це, на території колишньої фабрики з'явилися нові проекти. Сьогодні на території фабрики розташовано коворкінг та стартап-центр, де розробляються технології майбутнього. Також зберігається велика кількість історичного устаткування, яке відтворює історію фабрики та промислового розвитку Чехії. Крім того, на території фабрики проводяться екскурсії та інші заходи, які дозволяють відвідувачам ознайомитися з історією та технологіями, що використовувалися на фабриці.

Ще один приклад **культурний центр «DOX» у Празі** - це один з найбільших культурних центрів Чехії, розташований на території колишньої фабрики металевих виробів. Цей центр був відкритий у 2008 році і пропонує відвідувачам виставки сучасного мистецтва, кінотеатр, кав'ярню та магазин сувенірів [16].

Один з найбільш вражаючих елементів культурного центру - це виставковий зал, який займає площу понад 3000 квадратних метрів. Тут можна побачити різноманітні виставки, присвячені сучасному мистецтву, а також проводяться лекції та дискусії на тему мистецтва.

Культурний центр «DOX» також має кінотеатр, де показують фільми різних жанрів, включаючи арт-хаус та експериментальний кіно. Крім того, на території центру є кав'ярня, де можна насолоджуватися кавою та випічкою, а також магазин сувенірів з оригінальними подарунками від місцевих художників та дизайнерів.

В цілому, культурний центр «DOX» у Празі - це чудове місце для відвідування як для місцевих жителів, так і для туристів. Він не тільки пропонує різноманітні культурні заходи, але і показує, як колишню промислову зону можна перетворити на сучасний та інноваційний культурний центр.

Торговий центр «Futurum» є прикладом успішної регенерації промислової зони. Колишній текстильний завод, який був залишений без діла, був перетворений на сучасний торговий центр з великою кількістю магазинів та розважальних закладів [15].

Цей торговий центр є одним з найбільших в Чехії та пропонує широкий асортимент товарів та послуг. У ньому можна знайти магазини одягу, взуття, косметики, електроніки, побутової техніки та інштовари. Також у торговому центрі є кінотеатр, боулінг, ігровий центр для дітей та багато ресторанів та кафе.

Торговий центр "Futurum" є важливим центром для шопінгу та розваг у Ліберці та його околицях. Він приваблює відвідувачів з усієї Чехії та навіть з-за кордону.

У цілому, торговий центр «Futurum» є важливим елементом розвитку бізнесу та туризму в Ліберці та Чехії загалом. Він дозволяє підприємствам та магазинам отримати доступ до великого ринку та забезпечити ефективний продаж своїх товарів та послуг. Також він приваблює туристів, що сприяє розвитку готельного бізнесу та інших суміжних галузей.

Таблиця 2.2

Регеновані фабрично-заводські об'єкти Чехії (укладено автором).

Фабрично-заводські об'єкти	Мета регенерації	Час регенерації	Сучасний стан
Карлштейнський завод	Відновлення історичного промислового об'єкту, створення нових робочих місць, приваблює туристів.	2003-2008	Частково відновлений, працює як музей та промисловий комплекс.
Továrna na stroje	Створення нового промислового комплексу, розвиток виробництва та бізнесу.	1990х	Проводяться екскурсії та інші заходи.
Культурний центр "DOX"	Розвиток культурної та мистецької сфери, приваблення туристів та інвесторів.	2007	Повністю функціонуючий, проводить різноманітні культурні заходи.
Торговий центр "Futurum"	Важливий центр для шопінгу та розваг, стимулює розвиток бізнесу та туризму.	1985	Повністю функціонуючий, є одним з найбільших торгових центрів у Ліберці.

Отже, фабрично-заводські регеновані об'єкти, показують як вони можуть бути перероблені та приваблювати туристів.

2.3. Рекомендації з використання регенованих виробничих об'єктів Чехії в туристичній сфері України

На основі комплексного аналізу особливостей регенерації виробничих об'єктів Чехії, можна перейняти цей досвід для України. Нижче наведені декілька рекомендацій:

1. Розробка довгострокової стратегії реконструкції: Чехія мала успіх у відновленні своєї історичної спадщини завдяки довгостроковій стратегії. Україна може використати цей досвід, розробивши детальну стратегію реконструкції виробничих об'єктів для туризму, що охоплює дослідження та оцінку потенційних об'єктів, визначення етапів реконструкції та надання фінансової підтримки.

2. Співпраця з приватним сектором: Чехія успішно використовує партнерські відносини з приватним сектором для реконструкції туристичних об'єктів. Україна може запропонувати приватним інвесторам розвивати туристичну інфраструктуру, надаючи їм додаткові фінансові та інші стимули [3].

3. Фокус на культурну спадщину: Чехія успішно відновлює історичні місця та споруди для туризму. Україна може використати цей досвід, фокусуючись на реконструкції виробничих об'єктів, які мають значення для культурної спадщини країни.

4. Створення туристичних маршрутів: Чехія має добре розроблену мережу туристичних маршрутів, що поєднують історичні та культурні об'єкти. Україна може створити подібну мережу маршрутів, які б включали в себе виробничі об'єкти, реконструйовані для туризму. Це дозволить туристам побачити не тільки історичну спадщину, але й побувати на місці, де колись працювали місцеві жителі та були створені вироби, що прославилися за межами країни.

5. Проведення культурних та мистецьких заходів: Чехія відома своєю багатою культурною та мистецькою сценою, яка привертає багато туристів.

Україна може використати свій потенціал у цьому напрямку, проводячи різноманітні культурні та мистецькі заходи на території реконструйованих виробничих об'єктів. Це дозволить туристам отримати новий досвід та відчувати себе ближче до культури та історії України.

6. Розвиток екологічного туризму: Чехія має розвинену екологічну інфраструктуру та еко-туризм, що стає все популярнішим серед туристів. Україна може використати цей досвід та розвивати екологічний туризм на території реконструйованих виробничих об'єктів, наприклад, відновлених старих заводів та фабрик [3].

7. Залучення місцевих жителів до розвитку туризму: Чехія активно залучає місцевих жителів до розвитку туризму, наприклад, створюючи можливості для відвідування музеїв та історичних об'єктів безкоштовно для місцевих мешканців. Україна також може залучати місцевих жителів до розвитку туризму, пропонуючи їм роботу у сфері обслуговування туристів та створюючи можливості для продажу місцевих виробів і продуктів. Також важливо створювати спеціальні програми та заходи, що дозволять місцевим жителям більш детально ознайомитись зі своєю культурою та історією та долучатись до розвитку туризму в регіоні.

8. Підтримка малих та середніх підприємств: Чехія активно підтримує розвиток малих та середніх підприємств у сфері туризму, надаючи їм різноманітні фінансові пільги та допомогу у залученні інвестицій. Україна може використовувати подібний підхід, сприяючи розвитку малих та середніх підприємств у регіонах, де реконструюються виробничі об'єкти для туризму. Це дозволить створити нові робочі місця та залучити інвестиції в економіку регіону [2].

Слід сказати, що Україна активно переймає досвід провідних Європейських країн щодо регенерації виробничих об'єктів, однак їх залучення до туристичної сфери і кількість таких об'єктів незначна, наприклад:

Київська мануфактура - це колишній завод імені Є. Деміхова, який знаходиться на вулиці Лаврській у Києві. Завод був заснований у 1876 році та спеціалізувався на виробництві шовку, бавовняних тканин та шапок.

Після революції 1917 року завод перейшов у державну власність, а в 1923 році його було перейменовано на ім'я Євгена Деміхова - радянського конструктора та авіаконструктора. У 1991 році завод було ліквідовано, а його приміщення залишилися без використання.

У 2005 році приміщення було продано компанії "Будова і інвестиції", яка розпочала його реконструкцію на культурно-мистецький центр. У 2009 році Київська мануфактура відкрила свої двері для відвідувачів, ставши популярним місцем для проведення культурних заходів [4].

Сьогодні Київська мануфактура - це місце, де можна відвідати музей історії заводу, переглянути виставки в галереї, відвідати ресторани та магазини зі східноєвропейською кухнею та крафтовими виробами, а також провести час на подвір'ї з фонтаном та розкішними квітами. Реконструкція заводу зберегла деякі оригінальні елементи виробництва, такі як старі верстати та інструменти, що додає місцю додаткового шарму та історичної цінності.

Дзержинський елеватор - це історичний комплекс зернопереробного заводу, який знаходиться у місті Дніпро. Завод був заснований в 1930-х роках та працював до 2000-х років. Після закриття заводу, приміщення залишалося пустою та поступово псувалося.

У 2015 році компанія «TalanDevelopment» придбала комплекс з метою його реконструкції та перетворення на креативний простір для молодих людей та індустрії творчості. У рамках проекту провели реставрацію та реконструкцію старих будівель, створили місця для творчих робіт, спілкування та відпочинку. На території елеватору розміщено галереї мистецтва, студії для дизайнерів, артистів та інших творчих професій, коворкінги для стартапів, кафе та ресторани.

У реконструкції Дзержинського елеватору зберегли багато історичних елементів, зокрема старі вагонетки та шнеки для перевезення зерна, старі механізми, які використовувалися на заводі. Також було встановлено сучасні технології, що дозволили створити комфортні умови для роботи та відпочинку.

Дзержинський елеватор став важливим культурним центром міста, місцем проведення різноманітних заходів, фестивалів та концертів. Він є прикладом успішної регенерації виробничого приміщення, що сприяє розвитку креативної індустрії та залученню туристів до міста.

Харківський завод «ФОРОС» був заснований у 1927 році та спеціалізувався на виробництві тракторів та інших сільськогосподарських машин. У 2000 році завод був припинено та залишився без діяльності протягом декількох років. Однак в 2012 році завод був придбаний інвесторами та перетворений на мультифункціональний туристичний комплекс [2].

Сьогодні Харківський завод «ФОРОС» - це сучасний комплекс, що складається з готелю, ресторанів, конференц-залів та спа-центру. Готель пропонує 38 номерів, які обладнані сучасними зручностями та мають елегантний дизайн. У ресторанах заводу відвідувачі можуть скуштувати страви української та європейської кухні.

Крім цього, Харківський завод «ФОРОС» має сучасні конференц-зали, які ідеально підходять для проведення бізнес-зустрічей, тренінгів та конференцій. У спа-центрі гості можуть насолодитися різноманітними процедурами для тіла та обличчя, а також відвідати сауну та басейн.

Завдяки реконструкції колишнього заводу «ФОРОС», Харків отримав новий центр притягання для туристів та місцевих мешканців.

Чайка - це історичний завод, який був заснований у 1945 році для виробництва автобусів. На початку своєї історії завод виготовляв автобуси з дерев'яною каркасною конструкцією, яка в подальшому була замінена на металеву. У період з 1960-х до 1980-х років завод «Чайка» випускав

автобуси, які стали відомі у всьому СРСР, а також в країнах Східної Європи та Азії. Проте після розпаду Радянського Союзу завод потрапив у складну економічну ситуацію, а з 1991 року виробництво автобусів було зупинено. Протягом наступних десятиліть завод знаходився в стані запущеності та занедбаності [4].

У 2018 році підприємці з Львова придбали об'єкт та розпочали реконструкцію. Мета - перетворити завод «Чайка» на мультифункціональний простір для бізнесу та творчості. Нині на території заводу працюють офіси, студії, магазини та кафе.

Проект реконструкції заводу передбачав збереження історичної архітектури та індустріального дизайну, що стало одним з ключових принципів при створенні нового простору. Для цього було проведено реставрацію історичних будівель та обладнання, в тому числі збережено оригінальні кранові механізми та шестиповерховий корпус, на даху якого встановлено сонячні панелі.

Завдяки реконструкції завод «Чайка» став новою локацією для організації культурних та бізнес-заходів, творчих майстер-класів та презентацій. Проект дав можливість створити привабливий простір для розвитку малого та середнього бізнесу, що в свою чергу стимулює економічний розвиток міста та регіону загалом. Крім того, реконструкція заводу "Чайка" стала важливим кроком у збереженні промислової спадщини Львова та у відновленні його історичної обличчя.

Отже, як ми бачимо із наведених прикладів, лише регенерований Харківський завод «ФОРОС» залучено до сфери туризму.

Таким чином, використання регенерованих виробничих об'єктів в туристичній сфері може бути корисним та перспективним для України. Чехія є прикладом успішного відновлення старих заводів та інших виробничих об'єктів для використання в культурних та туристичних цілях. Завдяки регенерації та перетворенню цих об'єктів, створюються нові центри культури та відпочинку, що привертає увагу туристів [4].

Використання регенерованих виробничих об'єктів може бути особливо актуальним для туристичної індустрії України, яка потребує розвитку та розширення туристичної інфраструктури. Україна має значний потенціал у туризмі, але її інфраструктура ще потребує розвитку та модернізації. Використання регенерованих виробничих об'єктів може стати ефективним способом розвитку туристичної інфраструктури та привертання уваги туристів.

Отже, гірничі об'єкти Чехії мають значний потенціал для використання в туризмі, завдяки своїй багаточисловості і культурній спадщині. Гірничі об'єкти Чехії зберігають унікальну культурну спадщину, пов'язану з видобутком різних корисних копалин, таких як срібло, золото, руди та інші. Вони представляють історичні епохи та розкривають унікальну гірничу традицію країни. Також, гірничі об'єкти можуть бути використані для активного відпочинку, такого як піші прогулянки, велосипедні маршрути, альпінізм, спелеологія та інші види спорту. Це дає можливість туристам насолоджуватися красою природи та одночасно отримувати адреналін та спортивні враження.

Фабрично-заводські об'єкти Чехії мають потенціал стати цікавими туристичними об'єктами, які дозволять відкрити історію та культуру країни через призму промислового розвитку. Залучення таких об'єктів до туристичної діяльності вимагає збалансованого підходу, співпраці з місцевими стейкхолдерами та створення відповідної інфраструктури. Це може збагатити туристичний продукт Чехії та сприяти розвитку економіки та залученню нових туристів.

Використання методів регенерованих виробничих об'єктів Чехії в туристичній сфері України є перспективне і вигідне рішення. Регенерація промислових об'єктів надає можливість відновити та перетворити старі промислові споруди у привабливі туристичні атракції, що сприяє розвитку туризму і підтримці економіки регіонів.

РОЗДІЛ 3. РОЗРОБКА ТУРУ ВИРОБНИЧОЇ ТЕМАТИКИ ДО ЧЕХІЇ

3.1. Розробка авторського туру регенованими виробничими об'єктами Чехії

3.1.1. Характеристика маршруту.

Проаналізувавши досвід Чехії з регенерації і залучення регенованих виробничих об'єктів до сфери туризму, автором розроблено тур (рис. 3.1).

Назва туру: «Зі старого заводу - у нові подорожі: туристичний маршрут регенованими виробничими об'єктами Чехії».

Тема туру – ознайомлення із регенованими виробничими об'єктами Чехії.

Кількість об'єктів відвідування – 5.

Тривалість: 6 ночей/ 7 днів.

Тип за способом пересування – поїзд, автобус, екскурсійний автобус.

Протяжність маршруту – 1075 км автобусний шлях (зізвотною дорогою) – 2480 км, пішохідний – 75 км.

Вартість туру на 1 особу - 20 000 грн.

У вартість включено: розміщення, харчування (сніданки в готелях), екскурсії, переїзди між містами.

Не включено до загальної вартості туру: обіди та вечері.

Окремо оплачується: проїзд з Кривого Рогу до Праги, проїзд з м. Оломоуць до Кривого Рогу.

Додаткові витрати: сувеніри.

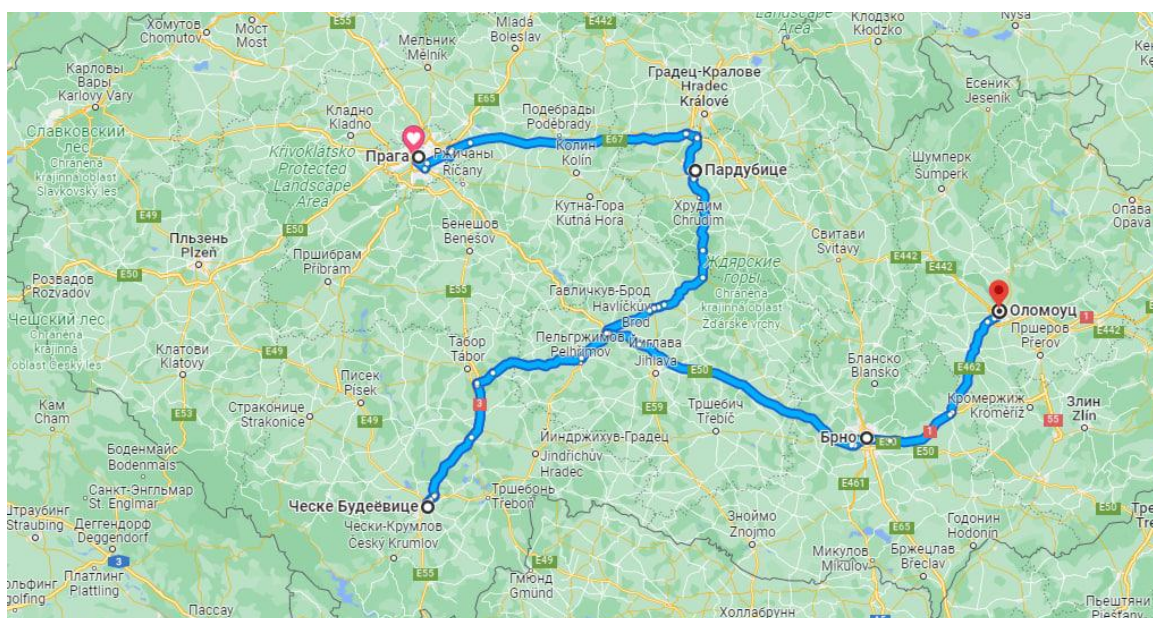
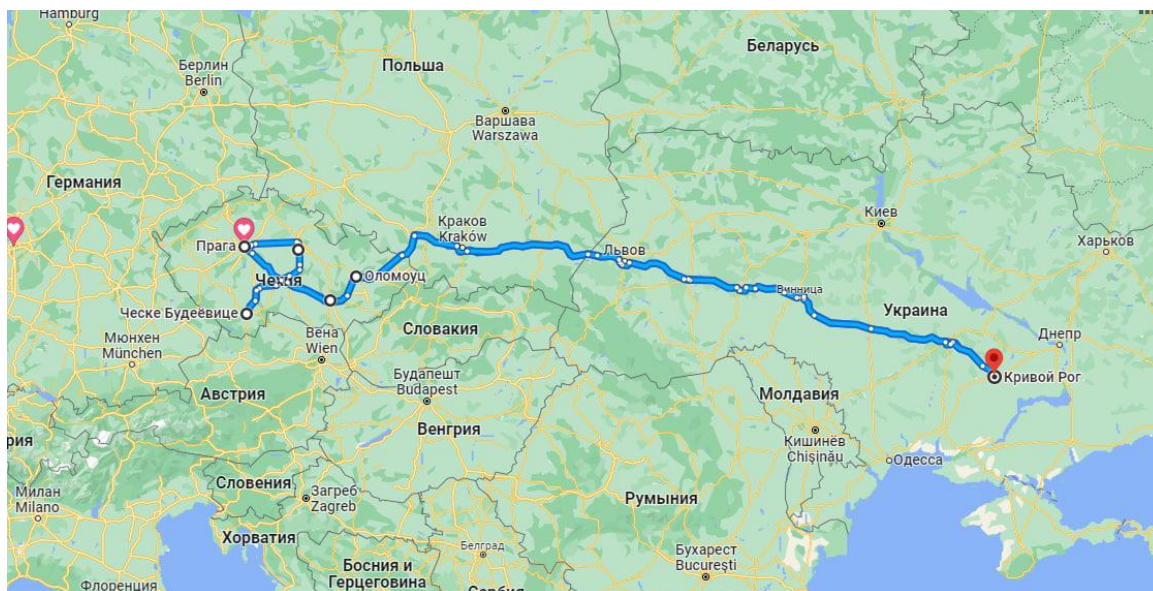

Рис. 3.1. Карта маршруту авторського туру «Зі старого заводу - у нові подорожі: туристичний маршрут регенованими виробничими об'єктами Чехії».

День приїзду: Орієнтовний час приїзду до Праги - 18 00. Заселення в готель о 18:30.

День 1: Перший день проведемо в Празі.

Підйом: 8:00.

Сніданок у готелі: 9:00.

Час від'їзду до об'єкту: 10:30.

Час поїздки до об'єкту: 30 хвилин.

11:30 – 16:30 **об'єкт відвідування** - завод "Ла Фабрика" – це колишній текстильний завод, який був заснований у 1907 році, був перетворений на креативний простір, що об'єднує мистецтво, культуру та бізнес. Ми побачимо оригінальні інтер'єри заводу, а також відвідаємо майстерні та галереї мистецтва, які розташовані на його території.

Час екскурсії: 5 годин.

Час поїздки до готелю: 16:30.

Після екскурсії вільний час. Можна відвідати Карлівський міст, Празький град, Старомістська площа, Вацлавську площу і тощо.

День 2: На наступний день їдемо до іншого міста Прадубіце.

Підйом: 8:00.

Сніданок у готелі: 9:00.

Час від'їзду до об'єкту: 10:30.

Час поїздки до об'єкту: 1 година.

11:30 – 16:30 **об'єкт відвідування** - **Фабрика мистецтв**. Це колишній електротехнічний завод, який реставрували та перетворили на культурний центр, де проводяться виставки, концерти та інші заходи. Під час екскурсії ми побачимо відновлені промислові будівлі та галереї мистецтва, що розташовані на території заводу.

Час екскурсії: 5 годин.

Час поїздки до готелю: 16:30. Заселяємось до готелю в Пардубіце.

Після екскурсії можна піти поужити в ресторан або заклад швидкого харчування та погуляти по місту відвідуючи Пернштинская площа, Атріум Палац і тощо.

День 3: На третій день тура ми їдемо до іншого міста Чеське Будейовіце.

Підйом: 8:00.

Сніданок у готелі: 9:00.

Час від'їзду до об'єкту: 10:30.

Час поїздки до об'єкту: 5 годин.

Час обіду: 15:30-16:15

16:30 – 19:30 **об'єкт відвідування - Будейовицький бровар.** Цей стародавній бровар був перетворений на музей пива та туристичний комплекс. Під час екскурсії ми ознайомимось із особливостями технології виробництва чеського пива та дізнаємося його історію.

Час екскурсії: 3 годин.

Час поїздки до готелю: 20:30. Заселяємось в Готель в Чеські Будейовіце.

Після екскурсії можна також погуляти по місту, повечеряти або просто відпочити.

День 4: Четвертий день найскладніший, так як треба відвідувати 2 міста: Брно та Оломоуць.

Підйом: 7:00.

Сніданок у готелі: 8:00.

Час від'їзду до об'єкту: 9:30.

Час поїздки до об'єкту: 5 годин.

Час обіду: 14:30-15:15.

15:30 – 17:30 **об'єкт відвідування - Парк Культури та Відпочинку у місті Брно.** Цей колишній промисловий комплекс був перетворений на парк з озерами, фонтанами та багатою рослинністю. У Парку Культури та Відпочинку можна провести цілий день, насолоджуючись красою природи та архітектури. Тут є декілька озер, де можна прокататися на човнах, паркові атракціони та кав'ярні. Також варто відвідати галереї мистецтва, які розташовані на території парку.

Час екскурсії: 2 години.

Час від'їзду до другого об'єкту: 18:00.

Час поїздки до об'єкту: 1 година.

18:00 – 20:00 **об’єкт відвідування:** екскурсія до міста Оломоуць, з метою екскурсії по заводу "Долина млинів" (Millennium Hall), який був реставрований та перетворений на культурний центр. Цей завод у минулому виробляв текстиль та фарбував тканини, наразі став місцем проведення культурних заходів та концертів. На території заводу збереглися різноманітні промислові будівлі, які були відновлені та перетворені на зони відпочинку та розваг.

Час екскурсії: 2 години.

Час поїздки до готелю: 20:30. Заселяємось в Готель.

Після екскурсії можна піти поужити в ресторані в центрі міста міста Оломоуць, або замовити їжу в готелі за додаткову плату.

День від’їзду: Від’їзд запланован автобусом в 11 ранку з Оломоуць одразу до Кривого Рогу.

Таким чином, програма туру базується на декількох регенерованих об’єктах Чехії і охоплює 6 міст, триває 5 днів/ 6 ночей.

3.1.2. Транспортне забезпечення та характеристика переїздів.

На маршруті використовується два види транспорту:

Маршрут подорожі передбачає використання поїзду для того аби дістатися із м. Кривого Рогу до м. Київ, звідки заплановано відправлення до м. Прага автобусом Flixbus. Надалі для пересування по маршруту і між туристичними дестинаціями використовується саме екскурсійний автобус Autoline.

Особливості використання транспорту в турі зазначено в **табл. 3.1.**

Загальна протяжність автошляху: 4157 км

Поїзд: Укрзалізниця.

Автобус: Flixbus. Автобус комфортабельний, має WI-FI, туалет, зарядки. Кількість мість: 25.

Екскурсійний автобус: Autoline 200 грн/година. Автобус комфортабельний, має WI-FI, туалет, зарядки. Кількість мість – 25.

Таблиця 3.1

Маршрут туру

День	Маршрут	Вид транспорту	Вартість квитка для 1 туриста	Відстань (км)	Час перебування в дорозі
1	П/К - ПП 1 м. Кривий Ріг – м. Київ - м. Прага	Поїзд Автобус	451 грн 2129 грн	1677 км	25 годин
2	ПП 2 - ПП 3 М. Прага – Ла Фабрика	Екскурсійний автобус	100 грн	15 км	30 хвилин
3	ПП 3 – ПП 4 М. Прага - Пардубіце	Екскурсійний автобус	200 грн	90 км	1 година
4	ПП 4 – ПП 5 М. Пардубіце – Чеське Будейовіце	Екскурсійний автобус	1000 грн	420 км	5 години
5	ПП 5 – ПП 6 М. Чеське Будейовіце – Брно - Оломоуц.	Екскурсійний автобус	1000 грн 200 грн	450 км 100 км	5 години 1 година
6	Оломоуц – м. Кривий Ріг	Автобус	3000 грн	1405 км	25 годин

Отже, загальна вартість проїзду транспортом по маршруту туру складатиме 8080 грн.

Розміщення туристів.

На маршруті передбачено розміщення туристів в готелях різних міст. В **Празі заселимось в Hotel Golden City Garni** на 2 ночі, де один двомісний номер вартує 800-900 грн. за ніч. Заселяємось одразу, після прибуття до

Праги. Час заселення може змінюватись, але орієнтовано - 18:30. Виселення з готелю відбувається через 2 дні о 10:00.

Наступний готель *Hotel Atrium в Пардубіце*. Ціна одного двомісного номера 2000 грн за ніч. Заселення о 17:00. Виселення о 10:00.

В наступному місті *Чеське Будейовіце зупинимось в Hotel Adler*. Ціна за один двомістний номер 2000 грн. Заселення о 20:00. Виселення з готелю о 9:00.

Останній готель в місті *Оломоуць Hotel Trinity*. Ціна одного двомісного номера 2400 грн. Заселення о 21:00. Виселення з готелю об 11:00.

Дамо докладнішу характеристику закладів розміщення по маршруту (див. табл.3.2 нижче):

HotelGoldenCityGarni - це готель категорії 3 зірки, розташований в центрі Праги, в пішохідній доступності від головних визначних місць міста. Готель пропонує розкішні номери зі зручностями, такими як телевізор з плоским екраном, безкоштовний Wi-Fi, фен, чайник та інші зручності. На території готелю також є лобі-бар та кав'ярня. Готель має гарну репутацію серед туристів, які відвідують Прагу.

Hotel Atrium - це сучасний готель категорії 4 зірки, розташований в історичному центрі Пардубіце, в пішохідній доступності від головних визначних місць міста. Готель пропонує просторі номери зі зручностями, такими як кондиціонер, телевізор з плоским екраном, безкоштовний Wi-Fi, фен, міні-бар та інші зручності. На території готелю є ресторан, де подають сніданки та страви місцевої кухні, а також бар та фітнес-центр. Готель також має конференц-зали для проведення бізнес-зустрічей та конференцій. Готель Atrium є популярним вибором серед туристів та бізнесменів, які відвідують Пардубіце.

Hotel Adler у місті Чеські Будейовиці є комфортним готелем середнього класу. В готелі пропонуються затишні номери з усіма необхідними зручностями для комфортного перебування гостей. Номери мають сучасний дизайн, який сподобається більшості відвідувачів. У готелі

також є ресторан, де подаються страви чеської кухні та страви європейської кухні.

Hotel Trinity у місті Оломоуць є затишним готелем середнього класу. Номери готелю мають сучасний дизайн та усі необхідні зручності для комфортного перебування гостей. У готелі є власний ресторан, де можна скуштувати національні чеські страви та страви європейської кухні. Також у готелі є конференц-зали, що робить його ідеальним варіантом для проведення бізнес-зустрічей та конференцій.

Таблиця 3.2

Заклади розміщення під час туру

Місто	Готель	Тип номера	Вартість на добу	Кількість місць
Прага 2 ночі	HotelGoldenCityGarni	Стандартний двомісний номер	800-900 грн	2
Пардубіце 1 ніч	HotelAtrium	Стандартний двомісний номер	2000грн	2
Чеське Будейовіце 1 ніч	HotelAdler	Стандартний двомісний номер	2000грн	2
Оломоуць 1 ніч	HotelTrinity	Стандартний двомісний номер	2400 грн	2

Середня ціна за житло на 5 ночівель буде становити 4100 грн на 1 особу.

3.1.3. Харчування.

Харчування в турі організовано таким чином, що сніданки входять у вартість розміщення у готелях; вартість обідів та вечерь не включена в тур, однак ми добрали низку закладів в різних містах, де можна буде замовити обіди / вечері:

Turquoise Mediterranean Restaurant (Прага) - це ресторан, який пропонує страви середземноморської кухні. Його характеризує стильний інтер'єр з використанням багатьох тюрко-марокканських деталей, що надає

закладу теплого і затишного атмосферного середовища. Ресторан славиться своїм меню, де головними інгредієнтами є свіжі овочі, риба та морепродукти. Тут можна замовити різноманітні страви, такі як мезе, хумус, салати, стейки, рибні страви та інші.

Havelská Koruna (Прага) - це традиційний чеський ресторан, розташований у самому центрі міста. Він пропонує страви чеської кухні, включаючи такі популярні страви, як тушковане м'ясо, качка з кисло-солодким соусом, сирники з яблучним пюре та інші. Заклад має традиційний інтер'єр зі зручними столиками і дерев'яними стільцями, що дозволяє відчувати себе в аутентичному чеському ресторані.

Šenk U Pešíků (Прадубіце) - це традиційний чеський таверна, де можна скуштувати місцеві пива та традиційні страви чеської кухні. Заклад має простий, але затишний інтер'єр, зроблений в традиційному чеському стилі, з дерев'яними столами і стільцями. Тут можна замовити різноманітні страви, такі як качка з кисло-солодким соусом, тушковане м'ясо, картопляні оладки та інші. Крім того, заклад пропонує великий вибір пива, включаючи місцеві сорти.

Hospoda na náměstí (Чеське Будейовіце) - це типова чеська гастропаб, яка пропонує традиційну чеську кухню та різноманітні напої. Інтер'єр відображає стиль чеських традиційних гастрономічних закладів, з дерев'яними столами та стільцями. Заклад часто відвідують місцеві жителі, а також туристи, які хочуть спробувати аутентичні страви чеської кухні та насолодитися атмосферою гастропабу.

Restaurace U Hada(Оломоуць) - це ресторан зі стильним та сучасним інтер'єром, що пропонує традиційну чеську та європейську кухню. В меню можна знайти широкий вибір м'ясних та рибних страв, а також десертів та вин. Ресторан популярний серед місцевих жителів та туристів, які хочуть насолодитися вишуканими стравами та атмосферою розкішного закладу.

Bistro Franz (Брно) - це сучасний бістро зі стильним дизайном, що пропонує страви європейської кухні, зокрема французьку та італійську. У

меню можна знайти різні види салатів, закусок, піц, паст та м'ясних страв. Заклад відомий своєю неперевершеною якістю їжі та гарним сервісом, і зазвичай затишно заповнений місцевими жителями та туристами. Характеристика вартості харчування у закладах зведена у табл. 3.3.

Таблиця 3.3

Заклади харчування

Назва закладу	Місто	Час відкриття	Час закриття	Вартість сніданку	Вартість обіду	Вартість вечері
Turquoise Mediterranean restaurant	Прага	9:00	23:00	600 грн	850 грн	850 грн
HavelskáKoruna	Прага	10:00	22:00	200 грн	300 грн	300 грн
Šenk U Pešíků	Прадубіце	10:00	22:00	100 грн	200 грн	250 грн
Hospodananáměstí	Чеські Будейовіце	11:00	23:00	120 грн	220 грн	270 грн
Restaurace U Hada	Оломоуць	10:00	22:00	100 грн	200грн	250 грн
BistroFranz	Брно	8:00	20:00	130 грн	250 грн	310 грн

Вартість середнього чеку у названих закладах харчування із врахуванням обіднього та вечірнього меню становитиме: 2200 грн.

3.1. 4. Екскурсійні об'єкти.

Програмою туру передбачено екскурсії до регенованих об'єктів.

Завод «Ла Фабрика» у Празі, Чехія - це культурно-творчий простір, який розташований на території колишнього промислового комплексу. Він включає в себе кілька об'єктів, які включені в тур:

Будівлі заводу: Завод "Ла Фабрика" розташований у великому промисловому комплексі, що складається з кількох історичних будівель. Ці будівлі зберегли свою оригінальну архітектуру та створюють особливу атмосферу місця.

Театральні зали: У "Ла Фабрика" є кілька сучасних театральних залів, де проводяться різноманітні вистави, включаючи танцювальні, драматичні, оперні та експериментальні шоу.

Виставкові простори: Комплекс також має великі виставкові простори, де можна оглянути сучасні художні виставки, фотографії та інші мистецькі проекти.

Музичні студії та концертні зали: "Ла Фабрика" володіє музичними студіями, де працюють музиканти та звукорежисери. Крім того, тут можна відвідати концертні зали, де проходять виступи різних музичних гуртів та виконавців.

Ресторани та кав'ярні: На території "Ла Фабрика" є ресторани та кав'ярні, де відвідувачі зможуть насолодитися смачною їжею та напоями.

Під час екскурсії відвідувачи матимуть змогу дізнатися більше про історію комплексу та його перетворення у сучасний культурний центр. Розповідатимуть про виставки, виступи, процес створення музичних та театральних шоу і тощо [24].

«Фабрика мистецтв» у Пардубіце, Чехія - це творчий простір, який розташований на території колишнього текстильного заводу. Він включає в себе різні об'єкти, які включені у тур:

Художні галереї: У "Фабриці мистецтв" розташовані різноманітні художні галереї, де туристи зможуть побачити виставки сучасного мистецтва, живопис, скульптуру та інші форми мистецтва. Галереї часто оновлюють свої експозиції, що дозволяє побачити різноманітні твори талановитих художників.

Майстерні та студії: У приміщеннях "Фабрики мистецтв" працюють різні майстерні та студії, де митці можуть займатися своїми творчими проектами. Віжвіжувачі зможуть побачити їхню роботу та поговорити з художниками про їхні техніки та вдихновлення.

Концертні та виставкові зали: "Фабрика мистецтв" також має концертні та виставкові зали, де проходять різноманітні музичні виступи, театральні шоу та інші культурні події. Зможуть мати можливість відвідати концерт або переглянути театральне виставлення.

Кафе та ресторани: На території "Фабрики мистецтв" є кафе та ресторани, де можна насолодитися смачною їжею та напоями після екскурсії або під час перерви. Вони створюють затишну атмосферу та чудове місце для обговорення того, що вони побачили на просторі "Фабрики мистецтв".

Під час екскурсії відвідуючим будуть розповідати історію заводу та його перетворення в мистецький центр. Вони дізнаються більше про виставки, митців, які працюють у "Фабриці мистецтв", і можливо матимуть змогу спостерігати їхню роботу вживу. Також покажуть основні архітектурні особливості приміщень та розповідатимуть про вплив цього місця на мистецтво та культуру в регіоні [24].

«Будейовицький бровар» у Чеських Будейовицях - це пивоварня, яка виробляє традиційне чеське пиво. Вона включає в себе різні об'єкти, які включені у тур:

Виробничі приміщення: Побачать виробничий процес пивоваріння, від початкових етапів, таких як змолоття солоду та приготування сула, до ферментації, витримки та розливу пива. Відвідувачі дізнаються про різні етапи виробництва пива та навіть побачуть роботу майстрів пивоваріння.

Дегустаційна кімната: В "Будейовицькому броварі" можна скуштувати різні сорти пива, які вони виробляють. Екскурсовод розповість про характеристики кожного сорту, його історію та особливості виготовлення. Також можна дізнатись про правильну техніку дегустації пива і можливо отримати можливість задати питання про пивоваріння.

Музей пива: У складі "Будейовицького бровару" є музей пива, де відвідувачі дізнаються про історію пивоваріння в регіоні та важливість пивоварів для культури Чехії. Вони побачуть експонати, пов'язані з традиціями пивоваріння, артефакти та інформаційні матеріали, які розкажуть їм більше про пивну спадщину регіону.

Магазин пива: Після екскурсії відвідувачам можуть показати магазин, де вони зможуть придбати різні сорти пива, вироблені на "Будейовицькому броварі", як сувеніри або для особистого споживання.

Під час екскурсії відвідувачам розповідатимуть про історію пивоваріння в Чеських Будейовицях, про традиції та технології, використовувані на "Будейовицькому броварі". Вони також матимуть можливість задати питання, спробувати різні сорти пива та поглибити свої знання про це чудове чеське напоєння [24].

«Парк Культури та Відпочинку» у Брно, Чехія - це великий парк, який пропонує різноманітні розваги та відпочинок для відвідувачів. Ось що включено у тур:

Зелені насадження та сквери: Парк охоплює простори зелені, де ви зможете насолодитися природою, прогулятися алеями, відпочити на газонах або на лавочках в скверах. Відвідувачі побачуть різні види рослинності та озеленення, які створюють приємну атмосферу.

Розважальні зони: Парк має розважальні зони з атракціонами, гойдалками, каруселями та іншими розвагами для дітей та дорослих. Вони зможуть випробувати різноманітні атракціони та насолодитися активним відпочинком.

Спортивні майданчики: У парку можуть бути спортивні майданчики, де відвідувачи зможуть зайнятися футболом, баскетболом, волейболом або іншими видами спорту. Це чудове місце для активного проведення часу та спортивних занять.

Ігрові майданчики: Для дітей у парку можуть бути облаштовані ігрові майданчики з гірками, каруселями, лазалками та іншими ігровими елементами. Діти зможуть насолодитися грою та спілкуванням з іншими дітьми.

Ресторани та кафе: На території парку можуть бути ресторани, кафе або кіоски зі смачними стравами та напоями. Можна зупинитися на обід або перекусити під час вашої екскурсії.

Під час екскурсії їм будуть розповідатимуть про історію парку, його розвиток та значення для міста Брно. Дізнаються про різні активності та

розваги, які пропонуються у парку, та можливо отримають поради щодо найкращого способу насолодитися цим прекрасним місцем [8].

«Долина млинів» (MillenniumHall) в Оломоуць, Чехія - це культурно-історичний комплекс, який включає в себе різні об'єкти та визначні місця. Ось що включено в тур:

Музей млинів: музей, де можна дізнатись про історію млинів та їхню роль у розвитку регіону. Відвідувачі побачуть експонати, пов'язані з млинами, старовинні інструменти та обладнання, а також дізнаються про традиційні методи обробки зерна.

Водяний млин: є робочим екземпляром або його відновленою версією. Екскурсивод розповість про роботу млина, механізми та технології, які використовуються для обробки зерна.

Виставкові приміщення: можна побачити тимчасові або постійні виставки, присвячені різним аспектам культури, історії або мистецтва. Відвідувачі побачуть різноманітні твори мистецтва, артефакти та інші цікаві експозиції.

Ресторани та кафе: можна насолодитися стравами традиційної чеської кухні або просто відпочити зі смачною чашкою кави. Вони створюють затишну атмосферу та чудове місце для відпочинку під час екскурсії.

Під час екскурсії розповідатимуть про історію млинів у регіоні, їхнє значення та вплив на місцеву культуру та економіку. Відвідувачі дізнаються про техніки млинування, роль млинів у харчовій промисловості та інші цікаві факти про це визначне місце [24].

Таблиця 3.4

Вартість екскурсій до регенованих об'єктів

Місто	Назва	Час відкриття - закриття	Вартість білету для 1 туриста
Прага	Завод «Ла Фабрика»	9:00-17:00	200 грн
Пардубіце	Фабрика мистецтв	10:00-18:00	350 грн
Чеське Будейовіце	Будейовицький бровар	11:00-22:00	300 грн
Брно	Парк Культури та Відпочинку	Цілодобово	Безкоштовно
Оломоуць	"Долина млинів" (MillenniumHall)	10:00-20:00	350 грн

Загальна сума всіх білетів 1200 грн за 1 особи.

3.2. Економічне обґрунтування туру

Для проведення витратного аналізу туру, необхідно розглянути дві групи витрат: прямі витрати та непрямі витрати. Прямі витрати пов'язані з безпосереднім виробництвом та наданням послуг, а непрямі витрати пов'язані з управлінням та підтримкою бізнесу.

Елементи витрат туру можуть бути такими:

1. Вартість транспортування (потяг, автобус, екскурсійний автобус).
2. Вартість проживання в готелях.
3. Вартість екскурсій та вхідних квитків до музеїв, заводів та інших об'єктів.
4. Вартість харчування.
5. Вартість послуг перекладача та гіда.

Статті калькуляції туру можуть бути такими:

1. Прямі матеріальні витрати на екскурсії та відвідування підприємств (вартість відвідування, технічна підготовка, витрати на зберігання, оплата праці технічного персоналу та інше).
2. Прямі заробітні плати (оплата праці екскурсовода, гіда, перекладача).

3. Прямі витрати на транспортування (оплата водіїв, палива, страхування, технічний огляд автомобілів та інше).

4. Прямі витрати на проживання (оплата проживання, послуги готелю, оплата харчування, трансфери до готелю та інше).

5. Непрямі витрати (оплата витрат на управління туром, зарплата керівництва та інше).

Загалом, аналіз витрат туру показує, що найбільші витрати пов'язані з проживанням та транспортом, так як вони є базовими елементами будь-якого туру. На другому місці і можуть бути витрати на екскурсії та квитки до музеїв, заводів та інших об'єктів, оскільки ці елементи можуть бути досить витратними. Проте, найбільш вигідним для клієнта є пакетні пропозиції, які включають в себе всі елементи туру за зниженою ціною.

В цілому, для зменшення витрат туру можна використовувати різні стратегії, такі як оптимізація маршруту, використання групових знижок, вибір недорогих альтернативних варіантів проживання та транспортування, а також зниження витрат на непрямі витрати.

Таблиця 3.5

Формування бюджету туру

Статті витрат	Деталі	Вартість
Транспортне забезпечення	День 1: Поїзд/Автобус (м. Кривий Ріг – Прага)	8080 грн/ 1 ос. (табл.3.1)
	День 2: Екскурсійний автобус (Прага)	
	День 3: Екскурсійний автобус (м. Прага – Пардубіце)	
	День 4: Екскурсійний автобус (м. Пардубіце – ЧеськіБудейовіце)	
	День 5: Екскурсійний автобус (м. Чеські Будейовіце – Брно – Оломоуц)	
	День 6: Автобус/Поїзд (м. Оломоуц – Кривий Ріг)	
Розміщення		4100 грн/1 ос.

	(табл.3.2)
Харчування	Мін. 2000 грн/ 1 ос.(табл.3.3)
Відвідування екскурсій	1200 грн/1 ос. (табл.3.4)
Страховка (АХА)	300 грн/ 1 ос.
Загальна вартість прямих витрат на одну особу: (всі витрати для туриста в процесі подорожі)	15 680 грн/1 ос.
Загальна вартість прямих витрат на групу (15 осіб):	230 700 грн
Вартість туру для супроводжуючого:	8500 грн; 567 грн/ 1 ос.
Заробітна плата супроводжуючого:	6500 грн/1 тур
ЕСВ для супроводжуючого найманого працівника	1430 грн/1 тур ЄСВ = 26 000 грн * 0,22 = 5 720 грн./за міс.
ЕСВ для підприємця згідно з чинним законодавством	1474 грн
Загальна вартість туру:	16 180 грн
Непередбачені витрати (5%):	769 грн/1 ос. 11 535 грн/ 15ос.
Собівартість:	270 000 грн
Нормальний прибуток (10% від собівартості):	27 000 грн
Дохід (собівартість + нормальний прибуток):	297 000 грн
Податки від суми доходу: для ФОП 2- фіксований згідно з чинним законодавством;	1340 грн
Загальна вартість (Дохід+податки):	298 340 грн
Вартість турпутівки на 1 людину:	19 889 грн

Отже, вартість однієї турпутівки на 1 особу коштує 19 889 грн. Для супроводжуючого тур коштує дешевше, так як він має знижки від компанії. Також податки можуть змінюватись, якщо в результаті ефективної діяльності та перевищення ліміту обсягу доходів ФОП 2 перейде до ФОП 3. Для ФОП 3 від нашого доходу 5% це буде 14 850 грн, 3% це буде 8910 грн. Під час військового стану платять 2% і це буде 5940 грн.

Під час підготовки туру до Чехії було враховано різноманітні аспекти, щоб забезпечити якісну організацію та максимальний комфорт для туристів. У турі було запропоновано відвідати найбільш популярні місця Чехії,

включаючи Прагу, Пардубіце та ін. Були обрані найкращі ресторани з місцевою кухнею та готелі з хорошою репутацією. Крім того, враховано різні види послуг, такі як страхування та послуги гіда. Загальна вартість туру на 4 дні для однієї особи складає 19 889 грн. Під час організації туру було використано актуальні ціни та тарифи, згідно з чинним законодавством.

Таким чином, тур до Чехії було сплановано з максимальною увагою до деталей, щоб забезпечити незабутні враження та комфортний відпочинок для туристів.

Для визначення економічної ефективності необхідно розрахувати прибутковість туру. Для цього необхідно:

1. Розрахувати маржинальний прибуток (МД) на одного туриста та прибуток за формулами:

$$\text{МД} = \text{загальна ціна на одного туриста} - \text{змінні витрати у розрахунку на одного туриста}$$

$$\text{МД} = 15\,680 \text{ грн} - 17\,488 \text{ грн} = -1808 \text{ грн}$$

Таким чином, маржинальний прибуток (МД) на одного туриста становить - 1808 грн. Прибуток = МД - постійні витрати

За формулою "Прибуток = МД - постійні витрати", можна розрахувати очікуваний прибуток від продажу одного туристичного пакету.

$$\text{Прибуток} = \text{МД} - \text{постійні витрати} = -1808 - 4288 \text{ грн} = -6096 \text{ грн}$$

Отже, в даному випадку, очікуваний прибуток буде від'ємним, що означає, що витрати на постійні витрати перевищують маржинальний прибуток на одного туриста. Це може статися, якщо постійні витрати включають великі суми на оренду транспорту, оренду офісу, заробітну плату працівників, рекламні витрати та інші витрати, які не залежать від кількості проданих турів. Щоб збільшити прибуток, можна зменшити постійні витрати або збільшити маржинальний прибуток на кожного туриста.

2. Визначити зону прибутковості підприємця.

Результати розрахунків наведено у таблиці 3.6

Таблиця 3.6

Розрахунок прибутковості туру в Чехію.

Кількість туристів	Виручка, грн	Постійні витрати, грн	Змінні витрати, грн	Загальні витрати, грн	Маржинальний дохід, грн	Прибуток, грн
0	-	4288	-		- 4288	- 4288
1	19 899	4288	17 488	15 680	- 1808	- 6096
2	39 778	4288	34 976	15 680	3616	- 2480
3	59 667	4288	52 464	15 680	5424	- 672
4	79 556	4288	69 952	15 680	7232	+ 1136
5	99 445	4288	87 440	15 680	9040	+ 2944
6	119 334	4288	104 928	15 680	12 656	+ 6560
7	139 223	4288	122 416	15 680	14 464	+ 8368
8	159 112	4288	139 904	15 680	16 272	+10 176
9	179 001	4288	157 392	15 680	18 080	+11 984
10	198 890	4288	174 880	15 680	19 888	+13 792
11	218 779	4288	192 368	15 680	21 696	+15 600
12	238 668	4288	209 856	15 680	23 504	+17 408
13	158 557	4288	227 344	15 680	25 312	+19 216
14	278 446	4288	244 832	15 680	27 120	+21 024
15	298 340	4288	262 320	15 680	28 928	+22 832

Отже, підприємиць входить в зону прибутковості при наявності мінімум 4 туриста. Тому, якщо проводити тур мінімальною кількістю 4 туристів, то загалом тур стає прибутковим. Чим більше туристів, тим більше прибуток.

Таким чином, ми виявили, що бюджет тура включає витрати, такі як: транспорт (8080 грн/1 ос), харчування (2000 грн/1 ос), готелі (4100 грн/1 ос), відвідування екскурсій (1200 грн/1 ос), страховка (300 грн/1 ос) і тощо. Розробка бюджету дозволяє оцінити фінансову частину тура, тобто тур на 1 особу загалом буде складати 19 889 грн.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило виконати завдання і досягнути мети:

1. *Регенерація виробничих об'єктів* - це процес відновлення та покращення фізичного, функціонального, екологічного та естетичного стану існуючих виробничих об'єктів з метою підвищення їх ефективності, конкурентоспроможності та збільшення терміну їх експлуатації. Термін «регенерація» походить від латинського слова «regeneratio», що означає відновлення, відродження. У контексті виробничих об'єктів, регенерація може включати в себе такі процеси, як реконструкція, реставрація, модернізація та реабілітація.

Основні принципи регенерації виробничих об'єктів включають: відновлення та збереження історичного значення об'єкта; збереження та вдосконалення архітектурного дизайну та ландшафту; використання старих матеріалів та технологій відновлення; впровадження сучасних технологій та інновацій для покращення функціональності та комфорту об'єкта; врахування потреб та бажань туристів; взаємодія з місцевими жителями та бізнес-спільнотою для забезпечення сталого розвитку регіону.

2. Регенеровані виробничі об'єкти можуть представляти значний інтерес для туризму, їх використання в туризмі може мати кілька напрямів: *музеї* («Moravská tkalcovna» в Штребському-Пльзені, музей ремесел «Lindershammer» - це колишній млин та теслярська майстерня, розташовані в окрузі Пльзень в Чехії та ін.); *туристичні центри з активного / екстремального / спортивного туризму* (Червона вежа у місті Ческе-Будейовіце, «Dolní Vítkovice»- це унікальний комплекс на площі більше 100 гектарів, що розташований на території колишнього вугільного копалини та металургійного заводу в Оставі, що знаходиться в Східній Чехії, «Zlatá stoka» - це туристичний центр, розташований в гірському регіоні на заході Чехії, на території колишнього рудника, де видобували золото. та ін.); *готелі* (Hotel U Medvídků, Hotel Salvator, Miss Sophie's та ін.); *ресторани*, які часто є

частиною великих регенованих промислових комплексів («Линдершаммер», «LaFabrika», «KozlovnaApropos», «Černálabuť» та ін.); виставкові зали і центри («Černá louka», «Велеславін», Празький виставковий центр).

Це, засвідчує, що промислові об'єкти не обов'язково здатні виконувати суто виробничу функцію, поки не вичерпається ресурсна база; вони можуть стати «магнітами» для внутрішніх туристів, а за умови правильного маркетингового підходу – і для міжнародних, тим самим спричинити диверсифікацію місцевих економік, наповнення бюджету, створення робочих місць, стимулювання та розвиток місцевих громад.

Використання *гірничих об'єктів* в туризмі Чехії є значущим елементом розвитку країни. Гірничі музеї та туристичні шахти пропонують відвідувачам унікальну можливість ознайомитись з історією гірничого виробництва та побачити устаткування та технології, які використовувалися в минулому. Деякі гірничі об'єкти перетворилися на тематичні парки, де можна провести час з користю, вивчивши історію та культуру країни.

Наприклад, у Кутній Горі можна відвідати гірничу шахту; побачити відкритий рудник у Яхімові, де працюють гірники, відновлену шахтну техніку та унікальні зразки мінералів; у парку «Landek» у місті Острава розміщується відкритий музей гірничої техніки (де можна побачити різні гірничі машини та устаткування), музей шахтарської культури (де можна ознайомитися з традиціями та обрядами шахтарів, а також побачити їхнє спеціальне взуття, одяг та інструменти); «Гірничий парк» у місті Прибрам - комплекс, який складається з декількох великих копалень та штолень, що збереглися з минулого, коли тут діяла гірничо промисловість (можна побачити відкриті копальні, де гірники видобували мідь та інші метали, і дізнатися більше про історію та техніку гірничої промисловості).

Фабрично-заводські об'єкти в Чехії представляють значну історичну, культурну та архітектурну цінність. Вони зберігають спадщину індустриальної революції та розвитку промисловості в регіоні. Часто вони

стають нефункціональними, що дає можливість розглядати їх як потенційні об'єкти для розвитку туристичної індустрії.

Наприклад, Карлштейнський завод - музей, де відвідувачі можуть побачити експозиції про історію виробництва скла та кришталю, він включає колекцію скляних виробів з різних епох, від середньовіччя до сучасності, демонстрацію роботи різних майстерень, де відвідувачі можуть спостерігати за процесом виробництва скляних виробів; «Továrna na stroje» в Брно - колишня фабрика, де наразі розташовано коворкінг та стартап-центр, зберігається велика кількість історичного устаткування, яке відтворює історію фабрики та промислового розвитку Чехії; культурний центр «DOX» у Празі - це один з найбільших культурних центрів Чехії, розташований на території колишньої фабрики металевих виробів, був відкритий у 2008 р. і пропонує відвідувачам виставки сучасного мистецтва, кінотеатр, кав'ярню та магазин сувенірів; торговий центр «Futurum» - колишній текстильний завод перетворений на сучасний торговий центр з великою кількістю магазинів та розважальних закладів.

3. Серед *рекомендацій*, щодо використання досвіду Чехії для України виділяємо: розробка довгострокової стратегії реконструкції, співпраця з приватним сектором, фокус на культурну спадщину, створення туристичних маршрутів, проведення подій, залучення місцевих жителів до розвитку туризму. Використання методів регенованих виробничих об'єктів Чехії в туристичній сфері України є перспективне і вигідне рішення. Регенерація промислових об'єктів надає можливість відновити та перетворити старі промислові споруди у привабливі туристичні атракції, що сприяє розвитку туризму і підтримці економіки регіонів.

4. Автором *розроблено та економічно обґрунтовано туристичний маршрут*, який базується на регенованих виробничих об'єктах Чехії. Цей тур може відкрити унікальну можливість для туристів та відвідувачів ознайомитися з процесом регенерації промислових об'єктів, які стали символами перетворення і переосмислення.

Назва туру: *«Зі старого заводу - у нові подорожі: туристичний маршрут регенованими виробничими об'єктами Чехії»*, мета - ознайомлення із регенованими виробничими об'єктами Чехії. Кількість об'єктів відвідування – 5. Тривалість: 6 ночей/ 7 днів. Тип за способом пересування – поїзд, автобус, екскурсійний автобус. Протяжність маршруту – 1075 км автобусний шлях (зізвотною дорогою) – 2480 км, пішохідний – 75 км. Програма туру:

В турі туристи відвідують 5 різних мість, такі як: Прага, Пардубіце, Чеські Будейовіце, Брно та Оломоуць. Основні екскурсійні об'єкти котрі туристи відвідають: завод «Ла Фабрика» в Празі, «Фабрика Мистецтв» в Пардубіце, «Будейовицькій бровар» в Чеські Будейовіце, «Парк Культури та Відпочинку» в Брно та «Долина млинів» і Оломоуць.

В економічній частині тура був розрахован бюджет тура: транспорт (8080 грн/1 ос), харчування (2000 грн/1 ос), готелі (4100 грн/1 ос), відвідування екскурсій (1200 грн/1 ос), страховка (300 грн/1 ос) і тощо. Загальна вартість тура на 1 особу складає 19 889 грн.

Таким чином, щоб підприємць вийшов в прибуток враховуючи маржинальний дохід (- 1808 грн), потрібно не менш 4 туристів для тура.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Вечерський В. Регенерація. // Архітектура: короткий словник-довідник. Київ : Будівельник, 1995. С. 251.
2. Грищенко А., М. С. Чернова. Інноваційні підходи до регенерації виробничих об'єктів в Україні, // *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2011. № 1. С. 103-112. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mimi_2011_1_14 (дата звернення 15.05.2023).
3. Оліярчик Т. Як “зруйнувати” індустріальну примару? // Пошта. №128 (1739), четвер, 12 листопада 2015. <https://www.lvivpost.net/lvivnews/n/33095> (дата звернення 15.05.2023).
4. Boháčková, I. (2016). Regenerace průmyslových objektů jako součást rozvoje cestovního ruchu v České republice. *Geografie-Sborník ČGS*, 121(3), 295-312.
5. Jančíková, L. (2018). Transformace průmyslových brownfieldů v České republice. *Acta Oeconomica Pragensia*, 26(4), 33-47.
6. Klusáček, P. a kol. Regenerace průmyslových areálů v České republice. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2010. ISBN 978-80-7308-305-9.
7. Konečný, L. Regenerace brownfieldů. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2006. ISBN 80-7375-015-2.
8. Munt, I. (1994). The industrial sublime: Industrial tourism and the legacy of ruins. *International Journal of Heritage Studies*, 1(4), 234-244.
9. Pavlů, Ivo. Těžební krajina: S přírodou a historií v souznění. Praha: Svoboda, 2018. ISBN 978-80-205-1292-0.
10. Pavelka, J. a kol. Obnova a revitalizace městských průmyslových areálů. Praha: Vysoká škola ekonomická, 2012. ISBN 978-80-245-1859-9.
11. Pícha, P. (2017). Regenerace brownfieldů v České republice a v Německu: srovnání legislativy a praxe. *Acta Academica Karviniensia*, 17(1), 65-77.

12. Stuchlíková, M. (2017). Brownfields in the Czech Republic: Challenges and Opportunities. In *Brownfields: Comprehensive Guide to Redeveloping Contaminated Property* (pp. 357-376). Springer International Publishing.
13. Šindlar, J. (2016). Brownfieldy jako nové prostory měst: analýza případových studií z českých měst. *Acta Universitatis Carolinae-Geographica*, 51(2), 73-88.
14. Štěpánek, P. a kol. *Proměny průmyslových areálů: regenerace a transformace brownfieldů*. Ostrava: VŠB-Technická univerzita Ostrava, 2016. ISBN 978-80-248-3883-5.
15. Závodná, Kateřina. Těžba nerostných surovin v České republice a její vliv na krajinu. *Geografické rozhledy*, 2017, roč. 26, č. 1, s. 2-6. ISSN 1212-0014.
16. Holcnerová, P., & Šauer, M. (2017). The cultural heritage of industrial architecture in the Czech Republic: monuments, their renovation and utilisation. *GeoScape*, 11(1), 1-9.
17. Kaplanová, M., & Nová, M. (2017). Regenerace průmyslových objektů v ČR jako příklad nového trendu cestovního ruchu. *Trendy v podnikání*, 7(2), 58-66.
18. Lui, J. C., & Var, T. (1986). The industrial heritage and tourism. *Annals of Tourism Research*, 13(4), 554-573.
19. Svobodová, K., Koňáková, D. *Regenerace průmyslových areálů a brownfieldů*. Ostrava: VŠB-TU Ostrava, 2006. ISBN 80-248-1039-9.
20. Havlíček, Tomáš, Kateřina Závodná a Josef Velíšek. Transformace průmyslového dědictví v cestovním ruchu v regionech s těžební tradicí v ČR. *Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis*, 2018, roč. 66, č. 5, s. 1265-1272. ISSN 2464-8310.
21. Агентство підтримки бізнесу та інвестицій URL: <https://www.czechinvest.org/cz/Sluzby-pro-municipality/Podnikatelske-nemovitosti-a-brownfieldy/Brownfieldy> (дата звернення 15.05.2023).

22. Індустріальна спадщина: у вакуумі між професіоналами та аматорами URL: <https://www.asb-portal.cz/architektura/prumyslove-dedictvi-ve-vzduchoprazdnu-mezi-profesionaly-a-amatery> (дата звернення 29.04.2023).
23. Národní památkový ústav. (2014). Regenerace průmyslových objektů URL: <https://www.npu.cz/cs/oblast-cinnosti/pamatkova-pece/pamatky-podnikateli/regenerace-prumyslovych-objektu>(дата звернення 1.05.2023).
24. ERIH URL: <https://www.erih.net/>(дата звернення 17.05.2023).

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця А.1

Реєстр об'єктів Європейського маршруту
індустріальної спадщини Чехії [25]

<i>№</i>	<i>Тип об'єкту</i>	<i>Ключові якірні об'єкти</i>	<i>Додаткові об'єкти</i>
1	Гірничо-добувна промисловість	Шахта Флашара Гірничий музей в Ландек Парк Міхайл Майн Дольні Вітковице	Прибрам Гірничий Музей Чеський музей срібла Бугумирська мідна копальня Стара шахта відвідувачів Музей під відкритим небом Сольвейських кар'єрів
2	Залізо та сталь	Дольні Вітковице	Старий чавунний завод
3	Текстиль	Технічний музей джизерських гір Новий Їчин – центр відвідувачів «Місто капелюхів».	Ліберецький технічний музей Технічний музей в Брно
4	Виробництво та виготовлення	Пивоварня та музей PilsnerUrquell Пивоварня Велика Поповіце Пивоварня Radegast Пивоварня Лобеч	Музей Соколова Скляна фабрика та музей Мозер Музей хмелю Гірнична виставка Хрустеніцький вал
5	Промислова архітектура		Музей шевського ремесла Празький музей водопроводу
6	Транспорт	Музей вантажівок Tatra	Музей чеських залізниць Ліберець Технічний Музей
7	Музеї заводів	Празький музей водопроводу Пивоварня Велика Поповіце Пивоварня Radegast	Татранський технічний музей Музей Skoda Скляна фабрика та музей Мозер

Додаток Б

Рис. Б.1. Завод «Ла Фабрика»

Рис. Б. 2. Будейовицкий бровар

Рис. Б. 3. Парк Культури і Відпочинку

Рис. Б. 4. «Долина Млинів»